Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

[Гарал]мнай 1921 оной [...]ин 21-hээ гарана. | № 15 (18338). | 1990 оной январиин 19, пятница | Сэн 3 мүн.

Мүнөөдэр Улаан-Үдэдэ областной комсомолой XXXIV конференци эхилхэнь

«...ИДЭ ӨӨҺЭДЫН ПРОГРАММАТАЙ БАЙХА ЁҺОТОЙБДИ...»

Сибириин технологическа институ[тай ВЛ]КСМ-эй комитедэй секретарь А. ВА[...]ТАЙ манай корреспондент hаяхан уулзажа, болохоёо байгаа областной комсомолой конференци тухай хэдэн асуудал табиhан байна.

[...]дайнгаа комсомолой [...]ин байдалые сэгнэ[...]а тээ ВЛКСМ-эй XX [...]үүлээр ороноймнай [...]шуудай ажабайдалда [...]илалтанууд боложо [...] hананат!

[...]омолой хоридохи [...]ай эмхиин шиидхэг[...]н асуудалнуудта ха[...] гэжэ түрүүн hанаг[...] Зүгөөр тиимэ байба[...] гэхэдэ, ВЛКСМ-эй [...], Уставшье хуушан [...]үлэнхэй. Тиихэдэ [...]эй комитедүүдэй бү[...]е мүртэй хубилал[...]лоогүй. Манай орга[...] ннитын-политическэ [...]нэрэтэй. Зүгөөр по[...] өөhэдын харва зо[...] байна. Манай Ком[...]ти тиимэ зорилготой [...] дэа. Гадна Устав [...]ируулэгдэhэн зорил[...]ашэ. «Эдэбхитэй ху[...]үжүүлхэ» гэhэн зо[...]ье абаад үзэхэдэ, [...]алнууд гараха бай[...].

[...]омолнай хүгжэхээ [...]й, зогсолтоhоо яа[...]ха шаданагүй гэhэн [...]ухай дуулаhан бай[...].

[...] үгэ хүүр угаа моод[...]й. Комсомолые му[...]анаhан хүнүүд хэлээ [...] Комсомол зогсолто[...]агүй, хүгжэхээ бо[...] гэhэн hанамжа бу[...]. Манай организаци [...] эмхи байгаагүй [...]э тухашаралтай бай[...]огүй. Сэхыень хэ[...]жахын болон бусад [...]эй хүтэлбэрилэгшэ[...]эhэн тээшэнь ябаад [...] байгаа ха юм. Үгы[...]мар нэгэ уряа гар[...] үзүүлээд, хүн зо[...]ндэ олоор хабаа[...]хэ оролдодог hэн. [Ком]сомол тиимэ байха [...].

[...]андр, Буряадайнгаа [...]й, тэрэнэй област[...]ндэй аппарадай ху[...] баhал шахардуу гэ[...]гүт!

[...]нзын эрид сэгнэлтэ [...]гүй байнаб. Комсо[...]комой аппарат ехэ [...]дые эмхидхэнэ гэ[...]рүүн мэдүүлхэ ёho[...] тэдэниие үмөөрнэ. [...]онь сагааруулжа бэ[...]шэб. Обком гол шухалань юу хэнэб гэхэдэ, комсомолойнгоо бүхы гэшүүдые алдажархихагүйн тула элдэб шэглэлээр горитой хүдэлмэри ябуулна. Жэшээлхэдэ, залуушуулай кооперативуудые, hайн дуранай нэгэдэлнүүд болон клубууд гэхэ мэтые эмхидхэнэ. Тэрэшэлэн үе сагайнгаа алхамуудhаа гээгдэнгүй мүнгэ олохошье ябуулгануудые хэнэ. Тиигэжэ элдэб аргаар залуушуулые өөhэдынгөө эмхидэ татаха хүдэлмэри ябуулна гэжэ hанагшаб.

— hүүлэй жэлнүүдтэ комсомолые нийтэ союзна эмхи байха ёhогүй, харин республикануудай комсомолшуудай hайн дурааараа нэгэдэhэн Союз болохо ёhотой гэhэн hанамжа хэлэгдэнэ.

— Энээн тухай мэдэнэб. Ороноймнай республикануудай комсомолой организацинуудай ами аминдаа боложо, өөhэдынгөө дураар хүдэлмэреэ ябуулбалнь, hайн үрэ гарахагүй гэжэ hананаб. Мүнөө сагта хэншье бэеэ дүүрэн даагаад хүдэлжэ шадахагүй байна. Тиимэhээ комсомолойнгоо эмхиие хуушан хэбээрнь үлээгээд, Программыень, Уставыень горитойгоор хубилгажа, хүдэлмэриень бүри нарижуулхада, олоной эрилтэнүүдые хангаhан эмхи болохо зэргэтэй. Манай институдай комсомолшууд нимэл hанамжа баримтална. Тиихэдэ ороноймнай комсомол политическэ хүдэлмэриин дүй дүршэлгүй гээшэ.

— Мүнөө Соведүүдэй hунгалтада бэлэдхэл боложо байна. Жэшээлхэдэ, танай институдай комсомолшууд энэ хэрэгтэ оролсожо, политическэ багаханшье дүршэлтэй болохо аргатай бэшэ гү!

— Тиимэньшье тиимэ, арсанагүйб. Эндэ бэрхэшээл ушаруулhан өөhэдын шалтагаанууд бии. Манай институдай багша Сергей Герасимович Шапхаевай СССР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдээд байхада, комсомолшууднай хүнэй заабари хүлеэжэ hуунгүй, өөhэдөө комсомолой комитедтэ орожо, агитационно хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа агша hэн. Зүгөөр мүнөө тэдэнэймнай эдэбхи харагдахаа болишоо. Бидэ институдайнгаа ажалша коллективэй хамтын суглаан дээрэ РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй арадай депутадуудта кандидадуудые дэбжүүлхэ аргатай hэмди. Зүгөөр... Зүгөөр депутадта кандидадые дэбжүүлхэ суглаа зарлахадамнай, ядахыншье сагта хоёр зуугаад хүнүүд сугларaагүй. Тиимэ суглаа гурба дахин зарлаhамнай, хүнүүд үсөөнөөр ерээ hэн.

— Городской болон районно Соведүүдтэ өөhэдын кандидадуудтай болоо гээшэ гүт!

— Хоёр кандидадтай болонхойбди. Эндэшье hонин ушарнууд тохёолдоо. Арадай депутадуудай Советскэ районно Соведэй арадай депутадта кандидадаар Андрей Багдуевые hунгуулиин 27-дохи округhoо дэбжүүлээ hэмди. Тус округ манай институдай оршоhон газарта юм. Зүгөөр манай кандидадые районой hунгуулиин комисси бүридхэлдэ абахадаа, аэропортын округто бэшэжэрхёо. Анхан дэбжүүлэгдэhэн округтоо байбалнь, манай агитаторнууд тэрээн тушаа агитаци хэхэ байгаа бшуу. Харин аэропортын тосхондо тэрэниие хэн танихаб даа. Мүн холошье ха юм. Горсоведтэ дэбжүүлhэн кандидадтаймнай баhал нимэ ушар тохёолдоо hэн. Арадай депутадта кандидадые дэбжүүлгын суглаа үнгэргэжэ шадаагүй ушарнуудта би ганса комсомолойнгоо комитедые бэшэ, мүн институдайнгаа парткомые, профкомые зэмэлнэб. Муугаар хүдэлөө ха юм бибди даа. Эдэ бүгэдэ тухай уулзаhан студентнэртэ хэлэхэдэш, толгойгоо дохижо байгаад зүбшөөдэг. Тииhэн мүртөө ямаршье эдэбхиеэ харуулнагүй. hонин саг байна...

— Комсомолой Программа, Устав шэнэлээгүйдэ, хүдэлмэримнай мухардана гэжэ хэлээ hэнта. Эндэhээ уламжалхада, болохоёо байгаа областной конференци баhал хуушанайнгаа зангаар үнгэргэгдэжэ, Буряадайнгаа комсомолшуудые зоригжуулhан мүртэй хараа зорилгонуудые батлан абаха аргагүй болоно гү! Али энэ-тэрэ хубилалта хэгдэхээр хараалагдана гү!

— Сэхыень хэлэхэдэ, би энэ конференциhээ ехэ юумэ хүлеэнэб. Нэгэдэхеэр гэхэдэ, Буряадай областной комсомолой организациин өөрынь программа батлан абалга болоно. Бидэ ехэ автономито республикын организаци байгаад, ямаршье программагүй байхамнай таагүйл. Бидэ өөhэдын программатай байха ёhотойбди. Хоёрдохёор гэбэл, ВЛКСМ-эй обкомой бүридэлые шэнэ аргаар hунгалга болоно. Урданайхидал адляар пленум дээрэ бэшэ, харин конференци дээрэ комсомолой обкомой секретарьнарые, таhагуудые даагшанарые нэмэл аргаар hунгадаг болоо hаа, hайн лэ бэлэй. Иимэ аргаар hунгалта үнгэргэхэ жэшээ бии. Советскэ районой конференци дээрэ комсомолой райкомой нэгэдэхи секретаряар хоёр хүнэй дундаhаа Алексей Хандархаев шэлэгдэн hунгагдаа hэн.

— Комсомолойнгоо хэблэл тушаа ямар hанамжатайбта!

— «Буряадай залуушуул» газетэ уншахада hонин. Комсомолой ажабайдалые үшөөл багаар харуулна гэжэ hананаб. Газетэ тухай иимэ hанамжатайб: газетые ВЛКСМ-эй обкомой орган байхаhаань болюулжа, Буряадай областной комсомолой организациин орган болгобол, тон зүб хэрэг болохо байгаа. Тиигээд газетын хүдэлмэриие ямар нэгэ органой, элдэб тогтоолнуудай хүтэлбэрилхэгүйн тула хэблэлэй хүдэлмэриие гуримшуулhан хуули хэрэгтэй. СССР-эй Хэблэл тухай Хуулиин проект гаранхай. Энэл хуулиин хүсөөр журналистнуудые элдэб баалалтаhаа аршалха хэрэгтэй гэжэ hананаб.

Б. ДАМБАРИНЧИНОВ
хөөрэлдөө хэбэ.

Манай газетын фотокорреспондент Владимир Гармаевай буулгаhан фотозураг дээрэ Розалия ТАНГАРОВАЕ харанат. Тэрэ Улаан-Үдын медицинскэ училищи дүүргэhээр туберкулез аргалдаг республиканска диспансертэ медсестрагаар хүдэлжэ байна. Ажалдаа оролдосотой, нийтын ажабайдалда эдэбхитэй хадань районой комсомолой конференци дээрэ Розалия областной комсомолой организациин тоосоото-hунгалтын XXXIV конференциин делегадаар hунгагдаhан байна.

ҺУНГАГШАДТАЙ УУЛЗАЛГАНУУД

[БА]РГАЖАН

[...] райондо hунгуулиин [...] округhoо Буряадай [...] арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэhэн нүхэдтэй уулзалганууд боложо эхилэнхэй.

hунгуулиин Баргажанай 71-дэхи округhoо Буряадай АССР-эй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэhэн Баргажанай дунда hургуулиин багша Валентина Ананьевна Колесникова, Баргажанай районой арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ Дмитрий Романович Гнеушев хоёр бусадhаа түрүүлэн, hунгагшадтаяа уулзалга үнгэргэжэ, тэдэнэрhээ захяа заабари абаhан байха юм.

Депутадта кандидадуудай этигэмжэтэ нюурнууд багшанар В. М. Бодров, Э. И. Хабитуева гэгшэд Нестериха тосхоной ажалшадтай болоhон уулзалга дээрэ үгэ хэлэхэдээ, кандидадуудайнгаа намтартай танилсуулаад, hунгуулиин үдэр эбтэй эетэйгээр ерэжэ, дуугаа үгэхыень уряалhан, олон тоото асуудалнуудта харюусаhан байна.

hунгуулиин Баргажанай 73-дахи округhoо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэhэн КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь С. Л. Гатапов, Шидханай совхозой директор М. М. Бакиров, РАПО-гой экономист Н. И. Хабитуев гэгшэд Гусихын модо бэлэдхэгшэдэй клуб соо hунгагшадтаяа уулзажа, тэдэниие hонирхуулhан асуудалнуудта тодорхой харюунуудые үгэбэ.

Л. ЦЫРЕМПИЛОВ,
hунгуулиин окружной комиссиин секретарь.

ХУРАМХААН

hунгуулиин Аргатын 125-дахи округhoо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадуудаар «Буряад үнэн» газетын редактор Р. Б. Гармаев, Хурамхаанай районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон П. И. Урабханова гэгшэд дэбжүүлэгдэнхэй юм. Депутадуудта кандидадууд hунгагшадтаяа уулзалгануудые эдэ үдэрнүүдтэ үнгэргэжэ эхилбэ. Жэшээнь, январиин 16-да тэдэнэр Элhэн нютагай хүн зонтой уулзаhан байна.

П. И. Урабхановагай этигэмжэтэ нюур Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой партийна комитедэй секретарь М. М. Доржиев депутадта кандидадай намтар, хэжэ байhан хүдэлмэри тухай хуряангыгаар хөөрэжэ үгэбэ. Тэрэшэлэн нүгөөдэ кандидадай этигэмжэтэ нюур болохо Элhэнэй дунда hургуулиин багша С. Д. Будаев үгэ хэлээ.

Удаань Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидат Р. Б. Гармаев үгэ абажа, hунгагшадаа программатаяа танилсуулаа hэн. Программын гол шэглэлнүүд гэхэдэ, оршон тойронхи байгаалияа, Байгал далайгаа аршалан хамгаалга, түрэлхи хэлэеэ, соёлоо hэргээн хүгжөөхэ талаар шухала асуудалнууд болоно.

hунгагшадай дундаhаа хэдэн хүн үгэ хэлэхэдээ, захяануудаа үгэбэ.

Нютагай ажахын отделениие эрхилэгшэ А. Е. Галсанов 25 тракторай багтаха гараж барюулха хэрэгтэй гэжэ мэдүүлбэ. Ажалай ветеран Р. Н. Эрдынеев hургуулиин шэнэ байшан ехэ удаанаар, хэдэн жэлдэ баригдажа байнхай гэжэ тэмдэглээ. Тиигээд шэнээр hунгагдаhан депутат энэ хэрэгые харааhаа алдангүй, барилгые яаруулха бэээ гэжэ найдажа байhанаа мэдүүлбэ. Тиихэдэ нютагай hургуулиин багша М. Б. Ринчинова холо, ойрын малшадай байрануудhаа олон үхибүүд ябажа hурадаг юм гэжэ онсолоод, тэдэнэй байрлаха интернат бариха тухай дурадхал оруулhан байна. Жэшээнь, 1993 он багаар малшадай аяар 50-аад үхибүүд hургуулида ябадаг болохо байна. Энээнhээ гадна үхибүүдые зөөхэ автобус хэрэгтэй.

Депутадта кандидадууд январиин 17-до Бархандa уулзалга үнгэргөө. Январиин 18-да Гааргын совхозой ажалшадтай уулзаhан байна.

Г. БОРХОНОВ,
«Хурамхаанай галнууд» газетын таhагые даагша.

БҮРИДХЭЛДЭ АБАЛГА ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

[ХЭ]ЖЭНГЭ

[...]ин Дээдэ-Хэжэнгын [...] округhoо Буряадай [...] арадай депутадта [...]удаар гурбан хүн — [...] АССР-эй Верховно [...] Президиумэй Түрүү[...] К. Шомоев, ВЛКСМ-[...]дай обкомой секре[...] Подпругин, Хэжэн[...]гай директор О. В. [...] гурбан дэбжүүлэг[...] Тэдэнэй дундаhаа [...]К. Шомоев өөрөө [...] кандидатурые бо[...]с округто үлэhэн нү[...]ынь hая Буряадай [...] арадай депутадта [...]удаар бүридхэлдэ [...]

[...]н совхозой хонишон [...]гуева, 35-дахи СПТУ-[...]тор Б. Б. Рыбдылов, [...] больницын ахамад [...]логшо Б. Д. Цыренжапов, Хэжэнгын совхозой директор Г. С. Васильев гэгшэд Хэжэнгын hунгуулиин 122-дохи округhoо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадуудаар бүридхэлдэ абтаа.

hунгуулиин Худанай 123-дахи округhoо бүридхэлдэ хоёр хүн абтаба. Эдэмнай хэд бэ гэхэдэ, Хүртэйн леспромхозой модо шэрэдэг машинын жолоошон В. И. Тезанюк, Буряадай АССР-эй уhанай нөөсые комплексноор хэрэглэхэ таhагай начальник Р. В. Гыргенова болоноd.

hунгуулиин Чисаанын 124-дэхи округhoо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадаар партиин райкомой нэгэдэхи секретарь К. Д. Лубсандоржиев гансаараал бүридхэлдэ абтаба.

Б. БАЛЬЖИНИМАЕВ,
«Хэжэнгын гол» газетын редактор.

АХА

Ахын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой праалениин түрүүлэгшэ Олег Алексеевич Иванов, «Туяа» колхозой праалениин түрүүлэгшэ Владимир Лопсонович Арданов, Баруун-Голой сельскэ Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Надежда Николаевна Галсанова, Орлигой дунда hургуулиин директор Баир Дашиевич Шарастепанов, «Бурятгеология» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй ахамад инженер Валериан Дагбаевич Арабжаев гэгшэд окружной hунгуулиин комиссиин шиидхэбэреэр hунгуулиин Ахын 145-дахи округhoо Буряадай АССР-эй депутадта кандидадуудаар бүридхэлдэ абтаба.

В. ГАЛСАНОВ.

АГЫН БУРЯАДАЙ АВТОНОМИТО ОКРУГ

Агын Буряадай автономито округто РСФСР-эй болон нютагай Соведүүдэй арадай депутадуудай hунгалтада бэлэдхэл үргэлжэлhөөр. Эдэ үдэрнүүдтэ депутадта кандидадуудые бүридхэлдэ абалга түлэг дундаа ябуулагдажа байна.

hунгуулиин Агын Буряадай национально - территориальна 159-дэхи округhoо РСФСР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэhэн округүйсэдкомой финансын таhагые даагша Б. В. Аюшиев, hунгуулиин энэл округhoо арадай депутадта кандидат, Могойтын районой «Дружба» агрофирмын түрүүлэгшэ Ц. Б. Багдаев гэгшэдые тус округто hунгалта үнгэргэхэ окружной hунгуулиин комисси бүридхэлдэ абажа, тэдээндэ болон тэдэнэй этигэмжэтэ нюурнуудта үнэмшэлгэнүүдые барюулба.

hунгуулиин Агын территориальна 770-дахи округhoо РСФСР-эй арадай депутадай hунгалта үнгэргэхэ окружной hунгуулиин комиссиин заседани hаяхан боложо, энэ округhoо РСФСР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэhэн Агын округүйсэдкомой элүүрые хамгаалгын таhагые даагша Д. Б. Будаев, партиин Агын райкомой нэгэдэхи секретарь Б. А. Пахтанов, ВЛКСМ-эй Шэтын обкомой хоёрдохи секретарь Б. Б. Жамсуев гэгшэдые бүридхэлдэ абаба. Мүн депутадта кандидадуудай этигэмжэтэ нюурнууд комиссяар баталагдаа.

Тиин России Федерациин засагай дээдын зургаанай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэhэн нүхэдтэй уулзалганууд эхилээ. Эдэ уулзалгануудай үедэ Ага нютагай hунгагшад хэндэнь дуугаа үгэхэеэ тодорхойлхо байна.

Б. ГАРМАЖАПОВ,
манай корр.

ЗАГАРАЙ

hунгуулиин Элхиин 96-дахи округhoо Буряадай АССР-эй арадай депутадые hунгаха hунгалта үнгэргэхэ окружной комисси 1949 ондо түрэhэн, КПСС-эй гэшүүн, Загарайн районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой тракторно-тариаан ажалай бригадын бригадир Б. Н. Найдановые болон 1936 ондо түрэhэн, КПСС-эй гэшүүн, Элхиин поселково Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Н. П. Оленниковые Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадаар бүридхэлдэ абаба.

О. СТЕПАНОВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

У К А З

СССР-ЭЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЫЕ ЗАРЛАХА ТУХАЙ

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум иигэжэ тогтооно:

Совет Социалис Республикануудай Союзай Верховно Соведэй гурбадахи сессиие 1990 оной февралиин 14-дэ Москва хотодо зарлаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ М. ГОРБАЧЕВ.

Москва, Кремль.
1990 оной январиин 16.

ТАСС ШЭНЭ ҺОНИН

БҮХЭДЭЛХЭЙН ХУРАЛДААН

«Оршон тойронхи байгаалиие сахиха ба ажамидаралые хангаха зорилготойгоор хүгжэлтэ дэбжэлтые бэелүүлгын асуудалнуудаар бүхэдэлхэйн хуралдаан» гэhэн уласхоорондын конгрессэй хүдэлмэриин хоёрдохи үдэр «Уорлдуотч» гэжэ институдай үндэhэ hуури табигша Лестор Браун (США) үгэ хэлэбэ.

«Газар ба хүн түрэлтэнэй общество» гэhэн темые зүбшэн хэлсэлгэ эхилээ. Эндэ ООН-ой арад зоной фондын гүйсэдхэхэ директор Нафис Садик (Пакистан) энэ асуудалаар үгэ хэлэhэн байгаа. СССР-эй Наукануудай академиин вице-президент Е. П. Велихов үгэ хэлээ.

Пятницада, январиин 19-дэ, М. С. Горбачев бүхэдэлхэйн хуралдаанда хабаадагшадта хандажа, заседани дээрэ үгэ хэлэхээр хараалагдана.

Хоёрдохи үдэрэй үдэhөө хойшо конгрессtэ хабаадагшад тематическа комиссинуудта хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлбэ. Газарай, байгаалиин ба хүн түрэлтэнэй обществын асуудалнууд тэрээн дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ.

• • •

Бүхэдэлхэйн хуралдаан январиин 17-до хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлhэн байгаа. Мэрилендскэ университедэй доктор Ирвин Минцев, Калифорниин университедэй профессор Беркли Леонард Доул, Каирай профессор Бахадин Бакли, американ сенатор Клейборн Пелл, ООН-ой дэргэдэ хүгжэлтын программын эрхилэгшэ Уильям Драйпеш, СССР-эй арадай депутат, кинорежиссер Т. Е. Абуладзе гэгшэд үгэ хэлэhэн байгаа.

Оршон тойронхи байгаалиие хамгаалха гээшэ Хитадай правительствын бэелүүлдэг политикын гол шэглэлнүүдэй нэгэниинь болоно гэжэ доктор Дуан Нинг КНР-эй хото городуудай асуудалнууд тухай хуралдаанда хабаадагшадта мэдээсэхэдээ хэлэбэ.

— Дэлхэй дээрэхи ажабайдалай түлөө hанаагаа зобохоhоо гадна, зохёохы hанал бодолоо хубаалдаха зорилготойгоор конгрессtэ хабаадажа байнаб,— гэжэ кинорежиссер Т. Е. Абуладзе мэдүүлээ.

КОЛХОЗУУДАЙ СОЮЗНА СОВЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ

Колхозуудай союзна Соведэй пленум январиин 17-до Москвада болобо.

Газар тухай Союзай ба республикануудай хуулиин, Зөөри тухай, Нийтэ нэгэн налог татабари тухай СССР-эй хуулинуудай проектнүүдые шэнжэлхэ асуудал зүбшэхэ зүйлдэ табигдаhан байгаа.

Одесскэ болон Липецкэ областьнуудта ажахы доторой экономическа харилсаануудай түхэл шэнжэнүүдые нарижуулан hайжаруулгын дүй дүршэл, промышленна үйлэдбэринүүд ба олзоборилгонуудта хүдөө нютагта аша үрэ ехэтэйгээр хүгжөөхэ талаар колхозууд ехэ юумэ хэхэ ёhотой гэжэ заседани дээрэ тэмдэглэгдээ.

Аграрна асуудалнуудай ба эдеэ хоолой талаар СССР-эй Верховно Соведэй комитедэй түрүүлэгшэ А. Ф. Вепрев, КПСС-эй ЦК-гай Аграрна таhагые даагшын нэгэдэхи орлогшо Ю. И. Мордвинцев Колхозуудай союзна соведэй хүдэлмэридэ хабаадана.

ҮХИБҮҮДТЭ ТУҺАЛАМЖА

Синтаро Абэ түрүүтэй Японой либерально-демократическа партиин делегациин тэрээндэ дамжуулhан нэгэ дахин хэрэглэгдэхэ 17 мянган шприцүүдые КПСС-эй ЦК В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ совет хүүгэдэй фондодо дамжуулба.

«Үхибүүд ба СПИД» гэhэн фондын программануудай нэгэн СПИД үбшэ халдаhан үхибүүдтэ медицинскэ туhаламжа үзүүлхэhээ гадна, тэдэниие социальна талаhаань хамгаалха байна.

Хүүгэдэй фондодо дамжуулагдаhан шприцүүд Элистэ хотодохи республикын хүүгэдэй больницада эльгээгдэхэ юм. Ушарынь юуб гэхэдэ, иимэ үбшэ халдаhан бүлэг үхибүүд эндэ эмшэлэгдэнэ.

АЗЕРБАЙДЖАНАЙ БА АРМЕНИИН ССР-нүүдтэхи БАЙДАЛ

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй байгша оной январиин 15-да абаhан Указтай таарaлдуулан, январиин 17-до Азербайджанай ССР-эй зарим районуудта, дүтэ шадархи Армениин зарим районуудта оршон байдалые хинаха, гурим журам тогтоохо талаар онсо өөрсэ хэмжээнүүд бэелүүлэгдэhэн байгаа. Эдэ хэмжээнүүдэй шухала удха шанартай байhые эндэхи байдал сүм батална. Үнгэрhэн үдэрнүүдтэ харата муухай ябуулганууд, алалга хюдалганууд хэгдэжэ, хүн зоной ами наhанда хоро хүргэгдэhэн байна.

Хуули гурим сахиха зургаанууд гэмтэ ябуулгануудые зайсуулан сараха үедэ эдэ харата хэрэгүүдтэ хабаадаhан 31 хүниие барижа хааба. Ехэ hомо хэрэгсэлнүүд, буу шуунууд абтаа. Гэмтэ ябуулгануудай ушар баримтануудаар уголовно хэрэгүүд үүдхэгдэжэ, мүрдэлгэ хэгдэжэ эхилбэ.

Бэелүүлэгдэжэ байhан хэмжээнүүдэй ашаг үрые дээшэлүүлхэ зорилготойгоор хуули гурим сахилгын хүсэнүүдые үргэдхэжэ байна. Забайкалиин сэрэгэй округой сэрэгшэд Азербайджанай, Закавказиин түмэр харгынуудай эгээл шухала объектнүүдые сахин хамгаална.

Эндэхи байдал орёо түгшүүрилтэй байhаар.

(ТАСС).

УХААН БОДОЛ ИЛАН МАНДАХА ЁҺОТОЙ

БАКУ. (ТАСС). Хохидогшодой түрэлхидтэ, дүтынь хүнүүдтэ зорюулжа, Азербайджанай Компартиин ЦК-гай, Азербайджанай ССР-эй Верховно Соведэй, республикын Министрнүүдэй Соведэй шаналал гашуудал толилогдобо.

Зарим предприятинуудта ажалша коллективүүдэй суглаанууд боложо, hүүлэй үеын үйлэ хэрэгүүд зүбшэн хэлсэгдэhэн байгаа.

СССР-эй МВД-гэй оперативно-мүрдэлгын бүлэг хүдэлжэ захалба. Харата муухай ябуулгануудта хабаадаhанайнгаа түлөө hэжэгтэ орожо, 63 хүн баригдажа хаагдаа.

• • •

КПСС-эй ЦК-гай секретарь А. Н. Гиренко болон Азербайджанай ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо А. Т. Раси-Заде Арменииhээ зугадан гарагшадай Азербайджанай бүлгэмэй түрүүлэгшэ Н. М. Годжаевтай январиин 17-до эндэ уулзаhан байгаа.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДҺЭЭ, СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМҺЭЭ, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДҺЭЭ

hүүлэй үдэрнүүдтэ Бакуда, Азербайджанай бусад зарим нютагуудта, мүн Армениин зарим районуудта уршагта үйлэ хэрэгүүд боложо, совет хүнүүдэй зүрхэ сэдьхэлдэ шаналал гашуудал үүдхэбэ. Шуhан адхарhан, армян, азербайджан ба бусад үндэhэ яhанай хүнүүд наhа бараhан байгаа.

Алуулагшадай бүлэнэртэ гүнзэгы шаналал гашуудалаа мэдүүлнэбди, хохидоhон бүхы хүнүүдтэ үнэн зүрхэнэй талархалаа элирхэйлнэбди.

Харата муухай гэмтэ ябуулгануудта совет хүнүүдэй дураа гутажа байhыень оронойхүтэлбэрилэгшэд хубаалдаха зуураа, хүсэрхэлгые эрид шууд усадхахын, хуули ёhонуудые hэргээхын, хохидогшодто материальна туhаламжа үзүүлхын, гэмтэдые хатуу шангаар хэhээхын тула шухала хэмжээнүүдые абажа байна.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

КОММУНИСТЫН НЭРЭ ХҮНДЭ

ЭРИЛТЭНҮҮДЭЭ ШАНГАДХАХА

«Партиин гэшүүнэй арюун сэбэр, үнэн сэхэ шэнжэ шанарай түлөө тэмсэхэ талаар Буряадай АССР-эй партийна комитедүүдэй болон партийна эхин организацинуудай ябуулдаг хүдэлмэриин дутагдалнууд тухай» асуудал КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Партийна хиналтын комитет үнгэрһэн жэлдэ хаража үзөө һэн. Республикын олон парторганизацинуудта, тэрэ тоодо Гусиноозёрскын парторганизацинуудта коммунистнуудай партийна ажабайдалай ёһо журам эбдэхэгүйн тула тэдэнэртэ үнэн сэхэ, шанга эрилтэнүүд табигданагүй гээд тус комитедэй абаһан шиидхэбэринүүд соо тэмдэглэгдэнэ.

Эмхидхэлэй болон политическэ-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин шэнэ онол арганууд бэдэрэгдэнэгүй. Зарим коммунистнууд ажалша коллективүүдтэ түрүү зэргэдэ ябаха өөрынгөө үүргэ дүүргэнэгүй. Үйлэдбэриин журам шангадхаха, эрдэм-техникын дэбжэлтые түргэдхэхэ, социалис зөөри хамгаалха, эмхидхэл бэхижүүлхэ хэрэгтэ зарим коммунистнууд эдэбхигүйгөөр хабаадана, гэр бүлэдөө элдэб ааша гаргана гээд хэлэгдээ бэлэй.

Энэ шиидхэбэриин абтаһаар жэл шахуу саг үнгэрбэ. Тус шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар Сэлэнгын райондо юун хэгдээ гээшэб?

— Партиин гэшүүнэй арюун сэбэр, үнэн сэхэ шэнжэ шанарай түлөө тэмсэхэ, партийна болон гүрэнэй журам сахиха, партиин зэргэнүүдэй бүридэлэй шанар һайжаруулха талаар районой болон городой партийна организацинууд хэмжээнүүдые абанхай,— гээд КПСС-эй Гусиноозёрскын горкомой партийна комиссиин түрүүлэгшэ Илья Архарович Ербанов хэлэбэ.

Сэлэнгын районой партийна эхин организацинуудта эндэ хэлэгдэһэн дутуу дунданууды усадхаха талаар зарим тэды юумэн үнэхөөрөө хэгдэжэ байнхай. Партида хүнүүдые абаха хэрэгтэ харюусалгатайгаар хандана. Партийна бүхы организацинуудта шэнэ хүнүүдые партида абахадаа, тэдээнтэй суртаа хүдэлдэг партийна бэшэ хүнүүдые суглаанда заатагүй уридаг болонхой. Тэдэнэр партийна суглаанууд дээрэ ооһэдынгоо һанамжа хэлэдэг байха юм. Мүн партида абтахаар зүүршалагдаһан хүнүүдые урид партийна бүлэгүүдтэ, ажалша коллективүүдтэ зүбшэн хэлсэнэ. Кандидатска стаж гараха үедэнь партиин гэшүүндэ кандидадуудта заатагүй партийна даабари үгтэдэг байха юм. Партиин горкомой дэргэдэхи партийна комисси үгтэһэн зүүршалгын түлөө харюусалга дээшэлүүлхые оролдоно.

Бүхы юумэнэй манлайда ябажа, бусадые дахуулха гээшэ хүнгэн бэшэ хэрэг. Теэд энэ коммунистын хүндэтэ уялга ха юм. Кандидатска карточка абаһан залуу коммунистнууд энээниие һайнаар ойлгохо, мэдэрхэ зэргэтэй. Городской партийна организацида залуу коммунистнууд олон. Эдэмнай эрхим ажалаараа, өөрынгөө ажабайдалаар нүхэдэйнгөө этигэл найдалда хүртэһэн хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд болоно. Эрхимэй эрхимүүдтэл коммунист болохо эрхэ олгогдодог байна. Тэдэнэй дунда Холбоолжоной уурхайн экскаваторай машинист Е. Ерхов, Ноёхоной дунда һургуулиин багша В. Зодбоов, Галуута нуурай станциин ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь В. Мартынов болон бусад бии. Эдэмнай һайнаар ажаллахаһаа гадна, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг залуушуул юм.

Районой партийна организацинууд залуу коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ асуудалда урданайхиһаа ехэ анхарал хандуулдаг болонхой. Эдэ бүгэдэһөө залуу коммунистнуудай ажал ябуулга сэхэ дулдыдаха байна ха юм. Партийна хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсуулжа түргэн һургаа һаа, эдэмнай дүршэхэ, түргэн дадаха байна. Илангаяа тэдэниие зоной дунда хүдэлмэри ябуулжа һургаха гээшэ шухала. Тиимэһээ ажалша коллективүүдтэ элдэб хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ даабари залуу коммунистнуудта зүрхэтэйгөөр үгэжэ хэрэгтэй.

Тэдэниие ниитэ полит-үдэрнүүдтэ хабаадуулхаар байна. Энэ талаар районой олон партийна организацинууд эдэбхитэй юумэ хэнэ. Энээнэй ашаар ооһэдынгоо уялгануудые һайнаар дүүргэдэг залуу коммунистнууд олон. Жэшээлхэдэ, Холбоолжоной уурхайн автомашинын жолоошон А. Кисляк, Загастайн дунда һургуулиин багша Н. Бохач гэгшэд ёһотойл жэшээ бусадта харуулна.

— Гэбэшье хаа хаанагүй иимэ бэшэ,— гээд И. А. Ербанов үргэлжэлүүлбэ. — Гусиноозёрскын ГРЭС-эй барилгын организациин, Сэлэнгын совхозой, «Эрдэм», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудай партийна организацинууд энэ талаар хүдэлмэри үшөө һулаар ябуулна.

Тэрэниие гэршэлһэн иимэ тоо баримта нэрлээ һэн. Жэшээлхэдэ, 1988 ондо район соо партиһаа 28 хүн гаргагдаһан байна. Зарим партийна организацинууд бүхы гэшүүдээ хараан дороо ходо байлганагүй. Энэл ушарһаа тиимэ хүнүүд партиһаа холодоно. Үнэн дээрээ партиин гэшүүн бүхэн даабаритаи байха, парторганизациин хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр нүлөөлхэ уялгатай ха юм.

Гэхэтэй хамта Сэлэн-Дүүмын заһабарилгын - механическа заводой, Сэлэнгын совхозой, Гусиноозёрскын леспромхозой партийна организацинуудта партийна ажабайдалай ёһо журам эбдэһэн, элдэб гэмтэ ябадал гаргаһан коммунистнууд олон. Үнгэрһэн жэлдэ партиин гэшүүндэ 8 кандидат партиһаа гаргагдаа. Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, партида шэлэн абаха хүдэлмэри зарим парторганизацинуудта үшөөл һула зандаа. Тиихэдэ эдэ коммунистнуудта зүүршалга үгэһэн коммунистнууд харюусалгаяа мэдэрнэгүй. Тиигээдшье энээнэй түлөө нэгэшье парторганизаци асуугаагүй, шанга эрилтэ табяагүй байна ха юм.

Залуу коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ онол арганууд олон. Залуу коммунистнуудай һургуули гэжэ байха. Политическэ һуралсал үнгэргэгдэнэ. Гэбэшье партийна суглаанудые бэлдэлгэдэ тэдэниие хабаадуулха гээшэ ехэ һургуули гэжэ тоолохо байнаб. Тэдээндэ даабари үгэжэ, элдэб асуудалнуудые шиидхэлсүүлхэ хэрэгтэй. Тэрэшэлэн залуу коммунистые партида зүүршалһан хүнүүдэй үүргэ эндэ тон ехэ. Тэдэнэр залуу коммунистнуудые саг үргэлжын анхарал доро байлгаха, өөрынгөө үгөөр, хэрэгүүдээрээ тэдэнэртэ туһалха болоно.

Һүүлэй үедэ районой партийна организацинуудта партиин гэшүүдэй харюусалга дээшэлүүлхэ талаар оролдолго гаргагдадаг болонхой. Партийна суглаанууд дээрэ, КПСС-эй горкомой бюрогой заседанинууд дээрэ тэдэнэй тоосоон шагнагдана. Гадна суглаанууд дээрэ коммунистын нэрэ бузарлаһан хүнүүд тухай сэхэ хэлэгдэдэг болоһониинь һайшаалтай. Юрын коммунистнууд үгэ хэрэг хоёроо алгасуулдаг хүтэлбэрилэгшэдтэ шанга эрилтэнүүдые табидаг, шүүмжэлдэг боложо байна. Бүтэхэгүйень мэдэжэ, ойлгожо байгаад, аргагүй ехээр «ама» алдадаг хүнүүд үшөөл бии.

Коммунист бүхэн нэн түрүүн ажаллажа байһан коллективэйнгээ нэрэ хүндэ тухай бодохо ёһотой. Тиихэдэ коллектившье коммунистын түлөө харюусалгатай. Гэхэтэй хамта коллективэй һанамжа тоодоггүй, өөрыгөө тэрээнһээ дээрэ табидаг коммунистнууд бии. Иимэ хүнүүдые коллектив хаража абаха, тэдэниие заһаха уялгатай. Хүнэй нэрэ хүндэ дипломтой, тушаалтай адли үгтэдэг бэшэ. Тиимэһээ хүн бүхэн тэрэниие өөрынгөө ажалаар, ажабайдалаар, абари зангаараа олохо байна. Холбоолжоной уурхайн А. К. Шевченко, Ф. Н. Бакшеев, Галуута нуурай шахтын Н. М. Евдаков, В. С. Мажаров болон бусад нигэжэл, гансашье коллектив соогоо бэшэ, район соогоо хүндэтэй зон болонхой.

— Партийна, гүрэнэй журам эбдэһэн коммунист-хүтэлбэрилэгшэд район соо бии. Партийна комитедүүд тэдээнһээ шангаар үшөөл асуунагүй. Үнгэрһэн жэлдэ гурбан иимэ хүтэлбэрилэгшэ партийна зэмэдэ ороо. Тиихэдэ хэдэн хүтэлбэрилэгшэд гүрэнэй болон финансын журам хазагайруулжа, зэмэлэгдээ. Зарим партийна организацинууд энээндэнь мүноошье болотор сэгнэлтэ үгөөгүй байһаар,— гээд И. А. Ербанов хэлээ һэн.

Коммунистын нэрэ хүндые дээшэлүүлхэ тухай мүнөө ехэ хөөрэлдөөнэй боложо байхада, эдэ бүгэдэн тухай хэлэхэ, хэмжээнүүдые абаха ёһотой бологдоно. Мүнөө үедэ коммунистнуудай урда ехэ эрилтэнүүд табигдана. Энээниие мэдэрһэн коммунистнууд бэеэ татажа, өөрынгөө хүдэлмэри һайжаруулхые, бүхы юумэндэ нүлөөлхые оролдоно. Харин тиихэдэнь зарим нэгэн эдэ эрилтэнүүдһээ сухарижа, айжа, партиһаа гарахые оролдоно. Өөһэдынгөө дураар партиһаа гарахаяа мэдүүлгэ үгэһэн коммунистнууд бии. Тэдээнтэй партийна комиссида хөөрэлдэдэг, үг шалтагааниинь мэдэжэ абахые оролдодог байна.

— Манай хүдэлмэридэ өөһэдынгөө абаһан шиидхэбэринүүдэй хэр бэелүүлэгдэжэ байһаниие шалгаха асуудал ехэ һуури эзэлдэг. Энэ хэрэг мүнөө үеын эрилтэнүүдтэ үшөөл харюусанагүй гээд хэлэхэ хэрэгтэй,—гэжэ И. А. Ербанов мэдүүлбэ.

Партийна суглаанууд дээрэ абтаһан шиидхэбэринүүдэй олонхинь юрэнхы, эли, тодо бэшэ байдаг. Тэдэниие хэнэй, ямар болзорто бэелүүлхэ байһыень ойлгохын аргагүй. Ушар иимэһээ абтаһан шиидхэбэринүүдэй хэр зэргээр бэелүүлэгдэжэ байһан тухай мэдээсэл хэгдэнэгүй.

Партиин гэшүүнэй урда шанга эрилтэнүүдые табижа, зүбөөр хүмүүжүүлхэ гээшэ тэдэнэй нэрэ хүндые, тэрэ тоодо бүхы партиин нэрые дээрэ үргэхэ арга нүхэсэл болоно гээшэ.

В. ЧЕРНЫХ,
манай штатнабэшэ корр.

Эдеэ хоолой программа—бүгэдэ арадай хэрэг

«ГАРАЙ ХҮДЭЛХЭДЭ—АМАН ХҮДЭЛХЭ»

Мүнөө хаража байхада, хото городой гү, али хүдөө нютагуудайшье эдеэ хоолой мэгазинуудта ороходоо хооһон шахуу тагуудыень, хэхэ ажалгүй эбһээлжэ байһан наймаалагшадые хараад, хүнүүд сухалтайшаг, гэмэрэлдэһээр гаража ошодог.

Энээндэ хэн зэмэтэйб? Али хүдөөгэй ажалшад яяр муугаар хүдэлнэ, адууһа малаа ёһоор харууһалжа, эдеэлүүлжэ, ашаг шэмыень дээшэлүүлжэ шадахаяа болишоо гээшэ гү? Ядахын сагта хүдөөдэ һуудаг зон хубиингаа ажахыда үхэр мал олоор барижа, мяха, һүыень кооперативна гү, али дэлгүүрэй сэнгээр худалдахаяа яанаб?

Иимэ асуудалнуудые зуу, мянга дахиншье табихадамнай даб дээрэ юумэн ондоо болоногүй. Эдэ бүгэдын шалтагааниинь олон. Тэдэнь хүн зондошье мэдээжэ. Энээн тухай КПСС-эй ЦК-гай мартын (1989 он) Пленум дээрэ, мүн СССР-эй Арадай депутадуудай нэгэдэхи, хоёрдохи съезднүүд дээрэ үргэн ехэ хөөрэлдөөн болоо, энэ айхабтар хурса болоһон асуудалые шиидхэхэ тушаа тодорхой хэмжээнүүдшье хараалагдаа. Нэн түрүүн хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ нэмэлтэ мүнгэ зөөри, хүсэ ехээр һомолоогүй, тарааша зондо бэеэ мэдээд, өөһэдынгөө дураар ажахыгаа эрхилхэ эрго олгоогүй, эдэбхи үүсхэлыень бодотоор бадаруулаагүй сагта юумэн урагшаа мүртэй ябахагүй гэжэ мэдэрэгдэнхэй.

Тиигээд ерэхэдээ мүнөө үедэ эдеэ хоолой зүйлнүүдэй хомор байхадань энээндэ хүдөөгэй тарааша, малшад зэмэтэй гэжэ бодохо болоо һаамнай, буруу. Жэшээнь, манай Буряадай республикын ажахынуудые абаад үзэе. Олонхи районуудаймнай колхоз, совхозууд нилээд орёо бэрхэтэй, халтад гэхэдээ ган гасуур болодог, шэмэрүүн уларилтай эрхэ байдалда ажалаа эрхилнэ ха юм. Энээнэй хажуугаар хүдөө ажахые, тэндэхи хүн зониие шухала хэрэгтэй юумэнүүдээр хангалга баһал һайн гэхээр бэшэ. Тиимэһээ таряалан, сабшалангайнь ургаса, адууһа малайнь ашаг шэмэ үшөөл һанаһанда хүрэмөөр дээшэлнэгүй бшуу.

Хэды тиигэбэшье диилэнхи олон ажахынууднай ооро һо таряа, хартаабха, овощ, мяха, һү болон бусад продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха түсэбүүдээ жэлһээ жэлдэ муу бэшээр дүүргэнэ. Хүдөө нютагуудай хүн зоной хубиин ажахынуудһаашье эдеэ хоолой зүйл ехээр абтадаг, худалдагдадаг боложо байна.

Һаяшаг Кабанскын райондо ябахадаа, тэндэхи хубиин ажахынууд эдеэ хоолой зүйлнүүдые, илангаяа мяха, һү элбэгжүүлхэ хэрэгтэ ямар хубита оруулнаб гэжэ һонирхоһон байгааб.

Хэнэйшье мэдэһээр, энэмнай ехэнхидээ шиг нойтоор дуталадаггүй, үрэжэлтэ баян газар дайдаар элбэг, хүдэлхэ хүн зонооршье олон, эдеэ хоолой зүйлнүүдые ехээр үйлэдбэрилдэг районуудай нэгэниинь гээшэ aаб даа. Тусхайлбал, нёдондо энэ районой ажахынууд бүхыдөө 8800 тонно мяха, 18,6 мянга үлүүтэй тонно һү гүрэндэ худалдаһан байна. Мал ажалай иимэ ехэ продукци тушааһан ондоо район республика соо байгаагүй.

Үнгэрһэн жэлдэ эндэхи хүн зоной хубиин ажахынуудһаа 13 мянган центнер һүн, 6500 центнер мяхан (амидын шэгнүүрээр), 3100 тонно хартаабха, 75 мянга шахуу үндэгэн эд хэрэглэгшэдэй кооперациин бэлэдхэлэй пунктнуудта худалдагдаһан байна. Ондоогоор хэлэбэл, бүхыдөө район соо тушаагдаһан мяханай 7 процентые, һүнэй—7,5, хартаабхын 30 процентые зоной хубиин ажахынуудһаа оруулагдаа бшуу.

Энэмнай ехэ гээшэ гү, али бага гү? Энээн тушаа үшөө нэгэ хэдэн тоо дурдаад үзэе. Бүхы тосхон, һууринуудай айлнууд үнеэн бүхэнһөө дунда зэргээр 400 килограмм һү тушаагаа. Харин Колесовско сельскэ Соведэй газар дээрэ һуудаг хүн зоной үнеэн бүхэнһөө 1110 килограмм, Твороговско—778 килограмм һүн худалдагдаа. Айлнуудаар ябажа һү суглуулдаг хүнүүдэй оролдосото ажалые онсолон тэмдэглэхэээр. Колесово тосхондо ажаһуудаг Г. П. Перевозников нёдондо айлнуудһаа 1639 центнер һү суглуулаа юм. Тиихэдээ энэ тосхондо һуудаг гэрэй эзэн эхэнэр Г. М. Кадырова өөрынгөө үнеэдһээ 5232 килограмм һү тушаагаад, 1831 түхэриг мүнгэ абаа. Мүн баһал тэндэхи гэрэй эзэн эхэнэр Г. И. Корытова 3819 килограмм һү худалдаад, 1335 түхэриг олзо оруулаа. Иимэ жэшээнүүд тосхон бүхэндэ бии.

Тэндэхи айл бүхэн нигэжэ газаагаа үхэр мал баряад, өөһэдынгөө гэр бүлые мяхаар, сагаан эдеэгээр хүсэд хангахаһаа гадна, үлүү гараһыень худалдажа, хүн зониие эдеэ хоолой шухала зүйлнүүдээр хангаха зорилго бэелүүлхэ хэрэгтэ туһа нэмэри оруулна. Энээнэй ашаар районой түб Кабанскын, мүн хүдэлмэришэдэй томо тосхонууд Селенгинскын, Каменскын, мүн Бабушкин хотын магазинуудта кооперативна сэнгээр мяхан, колбаса гэхэ мэтэ продуктнууд яһала таһалдуугүй худалдагдадаг боложо байнхай. Хүн зониие сагаан эдеэнэй зүйлнүүдээр хангалгашье нилээд һайжараа. Эндэхи колбасна цех (начальнигынь О. С. Холявенко) нёдондо 180 мянга шахуу центнер элдэб янзын колбаса, 400 гаран килограмм мяханай элдэб полуфабрикадуудые бүйлүүлжэ гаргаа.

Хубиингаа ажахынуудта адууһа мал, шубуу тэжээһэн, хартаабха ургуулһан айлнууд экономическа талаараа баһал бага бэшэ ашаг олзо оруулна. Тусхайлбал, нёдондо эндэхи хубиин ажахынууд дээрэ хэлэгдэһэн хэмжээнэй һү худалдажа, хамтадань 435 мянган түхэригэй (центнерынь 35 түхэригтэ) олзо оруулаа. Айлнуудһаа һү худалдажа абахадань гүрэндэ гарзатай гү, али олзотой гү гэһэн асуудал гарана. Нёдондо «Тресковский» совхоз бүхыдэнь 11,5 мянган центнер һү үйлэдбэрилжэ, тэрээндээ 630 мянга шахуу түхэригэй ажал, тэжээл болон бусад гаргаша хээ һэн. Ондоогоор хэлэбэл, һүнэйнь центнер бүхэнэй өөрынь үнэ сэн аяар 50—60 шахуу түхэригтэ болоо ха юм. Харин айлнуудһаа центнерынь 35 түхэригөөр һүн худалдагдажа абтана.

Гадна районой олонхи совхозууд өөһэдынгөө хүдэлмэрилэгшэдэй хубиин ажахынуудһаа һү, мяха худалдажа абаад, энэ продукциие дам саашань гүрэндэ худалдажа, түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэнэй түлөө нэмэлтэ түлбэри абана бшуу. Жэшээнь, нёдондо Кабанскын шубуунай фабрика хүн зонһоо 4800 центнер, Твороговско фабрика—2830 центнер, «Шергинский» совхоз—1334 центнер һү худалдажа абаа һэн. Өөһэдынгөө талаһаа ажахынууд адууһа мал баридаг хүн зондоо үбһэ, һолоомо, бага зэргэ талха таряанай зүйл худалдана, малаа бэлшээхэ газар таһалжа үгэнэ. Жэшээнь, һү ехээр тушааһан гү, али мал худалдаһан айлнуудта тааруу сэнгээр холимол тэжээл худалдадаг гуримтай болонхой.

— Урдань айлнууд үмсэдөө мал олоор барихадаа хамтын ажалда һаалта хэнэ, хубиингаа малда һамаараад, совхоздо ёһоор хүдэлнэгүй гэһэн һанамжа бии бэлэй. Тэрэ буруу байгаа. Хамтын, хубииншье ажал хэрэгүүд хоорондоо таһаршагүй холбоотой. Хүнүүд үмсэдөө мал барижа, огород тарижа, хүсэд түбхинэжэ һуухадаал хамтын ажалдашье оролдосотой хүдэлхэл даа.

Нёдондо бидэ хүн зонһоо 4800 центнер һү худалдажа абаабди. Эды шэнээн һү үйлэдбэрилхын тула адагынь үшөө 200 үнеэ нэмэжэ бариха баатай болохо һэмди. Эдээндэ хэды шэнээн тэжээл эдюулэгдэхэ, тэдэниие харууһалха, эдеэлүүлхэ, һаахын тула үшөө хэды олон хүн хэрэгтэй болохо байгаа гээшэб,— гэжэ Кабанскын шубуунай фабрикын директор И. Е. Стулев хөөрэнэ. — Эдэ бүгэдын һайшаалтайнь арсашагүй. Тиигэбэшье хубиин ажахынуудые улам һайнаар хүгжөөжэ, эдеэ хоолой асуудалые шиидхэхэ хэрэгтэ тэдэнэй хубитые ехэ болгохо тушаа манайда бүхы юумэн хэгдэшоо гэхын үшөөл аргагүй. Жэшээнь, мүнөө үмсэдөө үнеэтэй зарим айлнууд үлүү гараһан һү худалдаха аргагүйдэнэ. Юуб гэхэдэ, районой тосхон бүхэндэ һү суглуулжа абаха пункт үш... гогдоогүй ха ю... илангаяа намар... ха, хартаабхаяа... лоходоо зарим... зон бэрхэшээлд... лэдхэгшэд саг... һууринуудаар яб... дуктнуудые су... гүй. Шигаево, Щ... Тресково, Кра... мэтэ тосхонууд... мяха, һү, харт... жа абаха пункт... тухай үнинэй х... лодог. Теэд бэл... тушаа юундэш...

Эдэ асуудал... хээ һаа, хубиин... эдеэ хоолой зү... худалдагдажа... һэн.,— гэжэ хүд... дуктнуудые бэл... шанарай талаар... рэнэй инспектор... ский хөөрэлдөө...

Нүгөө талаар... тагуудта, иланг... бтэ, хүдэлмэри... нуудта адууһа... огород эрхилхэ... мэшье амар х... зар, үбһэ тэжээл... хэрэгтэй. Энэ т... дэгүй, зарим... руулхашье юум... ной хүтэлбэри... Соведэй орган... ажахынууд, м... хамтын хүсөөр... лэ эдэ шухал... шиидхэгдэхэ б...

Юрэдөөл, эде... нүүдые элбэгж... гөө, зониешье... ла һайсахан л... доо аргагүй. ... дэ — аман хүд... дэмы хэлсэдэг...

М.

ҺУРГАН ХҮМҮҮЖҮҮЛЭГШЭ

Манай район соо бэлиг шадабари ехэтэй ажалай дүй дүршэлтэй хүнүүд олон юм. Тэдэнэй нэгэн Ажалай Алдар Солын гурбадахи шатын ордено С. Ф. Серебренников болоно.

Семён бүри үхибүүн ябахадаа элдэб юумээр һонирходог байһан юм, зүгөөр тэрэнэй эгээл дуратай юумэнь техникэ байгаа. Тэрэ 1950 ондо Түнхэнэй МТС-эй дэргэдэхи тракторнстнуудай курса амжалтатайгаар дүүргэжэ, абаһаар ХТЗ түхэлэй трактор жолоодожо, ажалайнгаа намтарые эхилһэн юм. Тэрэ гэһээр 40 жэл үнгэршэбэ. Энэ хугасаа соо Семён Фёдорович хүдөө нютагта ямар трактор асарагданаб бултыень хүдэлгэжэ үзэһэн, шудалһан байха. Гадна энэ нүхэрнай, механизатор, жолоошон комбайнёр байхаһаа гадна, слесарь, электро-гагнууршан, дархан мэргэжэлтэй.

Ямаршье ажалда тэрэ оролдолго үүсхэл гаргадаг, илангаяа залуушуулые һургаха, хүмүүжүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулдаг юм. Толтойн дунда һургуулида 3 жэл инструктороор хүдэлхэдөө олон үхибүүдые трактор, машинын мүн бусадшье техникын «нюусатай» танилсуулаа.

Тэрэнэй һургаһан олон һурагшад мүнөө шадамар бэрхэ механизаторнууд болонхой, түрэл нютагтаа ажаллажа байна.

Семён Федорович мүнөө наһанайнгаа амаралтада гаранхайшье һаа, ажалгүй байжа шададаггүй юм. Тиимэһээ хүдөө ажахын шухала кампанинуудай эхилхэдэ электрогагнууршанаар гү, али дарханай мэргэжэлээр хүдэлдэг.

Б. БИРБАЕВ.

Зураг дээрэ: С. Серебренников.

Һаалишадай мүрысөөндэ—үргэн дэлисэ

МАНДА ЮУН ДУТАЛДАНАБ?

Үнгэрһэн жэлдэ үнеэн бүриһөө 2500 килограмм һү һаахын түлөө республика соо дэлгэрһэн мүрысөөндэ манай Хэжэнгын район баһал бирабагүй. Ажахынуудай фермэнүүдтэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1914 килограмм һүн абтажа, энэнь урда жэлэйхиһээ үшөө бага болоод, районмнай мүрысөөндэ эгээл һүүлшын һууринуудай нэгэндэ гарашоо.

Голхорхоор лэ байна даа, юу хэлэхэб. Түрүү районуудай зэргэдэ гараагүйшье һаа, хэзээ тэдэнэй үрэ дүнгүүдтэ дүтэлхэ гээшэбибди гэжэ һанахаар. Жэшээнь, манай Хэжэнгын совхозой Гангын, Тологойн, минии хүдэлдэг Бахлайтын фермэнүүдтэ үнеэн бүриһөө жэл соо арай гэжэ 1500—1700 килограмм һүнэй һаагдажа байхада, түрүүшүүлэй хэмжээндэ хүрэхэмнай гайтайл байна.

Теэд манда юун дуталдана гээшэб? Яахадаа жэлһээ жэлдэ һү һаалимнай өөдтэй дээшэлнэгүйб? Энэ асуудал үниинэй һанаа сэдьхэлыемни зобоодог. Бишье урда жэлнүүдтэ тиимэ ехэ һү һаажа үшөөл бирадаггүй, дундуур лэ үрэ дүн түйладаг байгааб.

Нёдондо жэлэй эхеэр түрүүшынхиеэ шэнэ гунжадые абаад туршаа хүм. Бүхыдэнь 20 гунжадые абаа һэм. Тэдэмни булта тугаллаа. Зариманиинь үнгэрһэн жэлэй декабрьда хоёрдохёо түрөө. Шэнэ түрэһэн гунжадые һаалгажа һургаха, һүтэй болгохо гээшэ хүнгэн хэрэг бэшэ. Нилээдгүй носолдохош даа. Һая туғаллаад байхадань үдэрэй 3—4 дахин һааха, садатарынь эдеэлүүлхэ хэрэгтэй. Бултанһаа түрүүн фермэдэ ерэжэ, гунжадаа эдеэлүүлхэ, хүхэ дэлэнгыень эльбэхэ, нидхэрхэ, угаахаш, зарим һаалишадай үнеэдээ һаажа дүүргээд, гэртээ ябашаһан хойно ши үнеэхил малтаяа носолдожол байхаш.

Һү ехээр һааха гээл һаа, нигэжэ хүдэлөөгүйдэ аргагүй гэжэ ойлгооб. Үнэн зүрхэнһөө оролдоһон, хүсэ шадалаа, сагаа гамнангүй хүдэлһэншни баһал хосорхогүй байна.

Үнгэрэгшэ жэлдэ би үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 4100 гаран килограмм һү һаагааб. Иимэ үрэ дүн урдань манай эндэ хэншье түйлваагүй байгаа. Би өөрөөшье үнеэдэй тус бүриһөөнь жэлдээ 3500—4000 килограмм һү һааха аргатай юм гэжэ урдань этигэдэггүй байгааб. Үнэндөө, ямаршье ажахыда, ямаршье фермэдэ иимэ үрэ дүнгүүдые түйлаха арга боломжо бии байна ха юм. Эндэ үзэгдөөгүй, юрэ бусын юумэн үгы. Гансал ажалай эмхидхэлые һайнаар табиха, зоовеэтеринарна заабаринуудые, мүн үнеэдые эдеэлүүлхэ, һааха гуримые нарин нягтаар сахиха шухала.

Малаа тусгаар һайн рационоор эдеэлүүлдэг болоогүй һаа, манай үнеэдһээ һүн ехэ һаагдахагүй гэжэ зарим һаалишаднай ходо хэлэдэг. Теэд минии һаадаг гунжад фермын бусад үнеэдһээ ондоогоор эдеэлүүлэгдээ бэшэ ха юм. Тиимэһээ үнеэднай яяр муу рационоор эдеэлүүлэгдэнэ гэжэ хэлэхэгүй байнаб. Бии байһан үбһэ тэжээлые малдаа зүбөөр эдюулээд, илангаяа һая туғаллаһан үедэнь һайнаар һаагаа һаа, һүн гарахал даа.

Урда жэлнүүдтэ манай совхозой Красноярскын фермэ тиимэшье ехэ һү һаажа бирадаггүй һэн. Харин һүүлэй хоёр жэлдэ эндэ горитой хубилалта болоо. Нёдондо эндэхид эгээн түрүүшынхеэ үнеэн бүриингөө һү һаамые 2000 килограммһаа дээшэ гаргаа һэн. Эндэхи түрүү һаалишад Г. И. Куприянова, М. А. Меньшикова, В. К. Яковлева гэгшэд, үнеэн бүриһөө 2700—3100 килограмм һаажа, ажахы соогоо эрхимлэһэн байна.

Гэхэтэй хамта бүхы дээрээ ажахымнай фермэнүүдтэ һүнэй бага һаагдадаг гол шалтагааниинь минии һанахада, үнеэднай саг соогоо искусственна аргаар үрэжүүлэгдэнэгүй. Зарим ехэ мал туғаллаһаар 2—3 һара соо ороондо оруулагдаагүй ябадаг. Үнеэдэй саг соогоо түрөөгүй һаань, хайшан гээд һүн ехээр абтахаб даа. Мэдээжэ. Би 20 гунжадһаа нёдондо 23 тугал абаһанай ашаар һү ехээр һаагааб гэжэ һанагшаб.

Болзор соогоо, илангаяа үбэлжэлтын эхеэр үнеэдэй олоороо түрэжэ, туғалнуудай олоор абтахадань һүн ехэ һаагдаха гэжэ булта мэдэнэбди. Гэбэшье манай Бахлайтын фермэдэ техник-үрэжүүлэгшэ Б. Б. Надмитовагай нарайлалгын амаралтада гараһанһаа хойшо искусственна үрэжүүлгын пункт үниинэй хүдэлнэгүй. Тэрэнэй орондо хүдэлхэ хүн олдоногүй гэжэ отделениин ветврач Б. В. Дондоков хэлэдэг. Энээн тухай совхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд мэдэжэ байгаад, хэмжээ абанагүй.

Нүгөө талаараа ашаг шэмэ багатай үнеэдэй һүрэг соо олон байхадань баһал һүн яагаад ехэ һаагдахаб. Хэдышье оролдожо харууһалха, эдеэлүүлхэдэ өөдтэй үрэ гаранагүй ха юм. Тэдэниие һайн гунжадаар һэлгэхэ гэхэдэ, тиимэ эмэ тугал, бурууһуудые багаһаань зүбөөр түлжүүлхэ зохид һайн байра, харууһалха дүршэлтэй бэрхэ малшад манда дуталдана. Жэшээнь, Алтайн хизаарһаа асарагдаһан минии харууһалдаг гунжадай зариманиинь мүнөө хоёрдохёо түрөөд байхадаа тус тустаа сүүдхын 16—17 килограмм һү үгэнэ. Тэдэнһээ гараһан эмэ туғалнуудые илгаад, тэмдэглээд, бүхы заабариин ёһоор харууһалха гэхэдэ, һайн байра эндэмнай байхагүй.

Тиигэжэ һайн үүлтэрэй бухын үрөөр үнеэднай искусственна аргаар үрэжүүлэгдэнэгүй, һү шэмэ ехэтэй малай түлнүүдые зүбөөр түлжүүлхэ арга боломжо үгы байна. Эндэ һаалишад зэмэтэй бэшэ. Тэдэнэй олонхинь яһала оролдожо хүдэлдэг хүнүүд юм. Дээрэ хэлэгдэһэн асуудалнуудые түргэн шиидхэхэ ёһотойбди.

З. ДУЛМАЖАПОВА,
Хэжэнгын совхозой Бахлайтын фермын һаалишан.

Совет орон дотор

ФЕРГАНА. «Фергананефтеоргсинтез» нэгэдэлэй зуу гаран хүдэлмэрилэгшэд болбосон гэрнүүдтэ шэнэ жэлэй эхеэр нүүжэ оробо. Заводой микрорайондо табан дабхартай хоёр гэр ашаглалгада үгтэһэн байна бшуу. Нэгэдэл өөһэдынгөө олзынгоо мүнгөөр эндэ өөһэдтөө хэрэгтэй гэрнүүдые бариха юм. Тиихэдээ хүдэлмэрилэгшэдэйнгээ прописка харахагүй. Тэрэшэлэн нефтехимигүүд Ферганагай гэр барилгын комбинадые үндэһөөрнь һэльбэн шэнэлхэ тухай уялга даажа абаа.

ТБИЛИСИ. Грузиин гүрэнэй пантомимын театр олон жэлдэ элдэб тээгүүр тэнэжэ ябаһанаа одоошье өөһэдын гэртэй болобо. Жэгтэй зохидоор түхеэрэгдэһэн тайзантай, бэлэдхэлэй таһалгануудтай, тааруу гримёрнонуудтай, багтаамжатай залтай байшангаа «Пиросмани-хаан» гэһэн зүжэгөөр толлобо.

ДУШАНБЕ. Эндэ антикварно-букинистическэ хоёрдохи аукцион нээгдэбэ. «Букинист», «Книжный мир» гэжэ магазинууд тэрэниие эмхидхээ. Урдахи зуун жэлнүүдтэ хэблэгдэһэн уран һайханай, дурсалгын, шажан мүргэлэй номууд, мүн хоморой шухаг ёолоһон номууд эндэ дурадхагдана.

ТАЛДЫ-КУРГАН. Казахстанай зуун урда хубида хүүгэдэй элүүржүүлгын түрүүшын түб байгуулхын тула шэнэ байшан бариха хэрэгтэй болоогүй. Түрүүшын пациентнүүдые тэрэ һаяхан угтажа абаа. Нютагай Соведүүдэй депутадуудай үүсхэлээр областной агропромышленна комитедэй сүлөөрһэн корпусуудай нэгэндэ тусхай шэглэлтэй медицинскэ эмхи зургаан түхеэрэгдээ юм. Тус түб хадаа захиргаанай урданай байшангуудта нээгдэһэн областиин арбадахи медицинскэ эмхи зургаан болоно.

ЕДИНЦЫ (Молдавиин ССР). Калининай һүнэй комбинадта ацидокорм гэжэ шэнэ янзын продукци үйлэдбэрилжэ эхилээ. Малай шэгнүүрые ехээр нэмээдэг энэ үнэтэй сэнтэй зүйл һүнэй һайбһаа үйлэдбэрилэгдэнэ. Энээнэй урда миинтээр шахуу тэрэниие фермэнүүд болон комплекснуудта үгэдэг һэн. Комбинадай дэргэдэ байгуулагдаһан кооператив тэрэниие бүйлүүлдэг болоо юм. Кооперативай гэшүүдэй предприятиин техникые һэльбэн шэнэдхэһэнэй ашаар үлөөдэһэгүй технологи хэрэглэхэ аргатай болоо һэн. Мүнөө предприятиин хүдэлмэрилэгшэд туршалгын цех байгуулна. Тэндэ машинадагдаһан һүөөр эдеэ хоолой зүйлнүүдые үйлэдбэрилгые эмхидхэхээр хараална.

КУЙБЫШЕВ. «Сибирская вахта» газетын түрүүшын номер Тюменскэ область эльгээгдэбэ. «Куйбышевнефть» нэгэдэлэй үрэмдэлгын хүдэлмэриин Мирненскэ управлени олон хэһэгээр гараха шэнэ газетэ хэблэжэ эхилээ. Управлениин подразделенинүүд бүхы Тюменскэ областеор таранхай, эндэхи хүдэлмэришэд гэрһээ холо, нэгэ нэгэнһээ таһарангяар нефть болон газ олзоборилдог. Өөһэдын газетэтэй болоходоо, тэдэнэр предприятиингаа бүхы шэнэ һонинуудые мэдэжэ байха, бии болоһон асуудалнуудые хамтаараа шиидхэхэ аргатай болобо.

БАРНАУЛ. Алтайн хадата районуудай ажахынууд үнгэрһэн намартаа шэлдэн хатуу сортын шэниисэ гүрэндөө худалдажа, 300 миллион түхэриг абаа һэн. Колхоз, совхозуудай экономикоёо бэеэ даагаад эрхилдэг болоһоной ашаар иимэ амжалта түйлагдаа. Мүнөө жэлдэ хизаарта үнэтэй сэнтэй энэ ургамал 300 мянга гаран гектарта таригдаха юм. Таряан ажалай ба хүдөө ажахын ургамалнуудай селекциин Алтайн эрдэм-шэнжэлэлгын институдай эрдэмтэд таряашадта ехэ туһаламжа үзүүлдэг. Үндэр баян ургаса үгэхэ аргатай «Алтайка», «Гордеикорме-53» шэнэ сортын шэниисэ таряашадта дамжуулаа һэн.

Жаран жэлэй саада тээ Ленинградай университет дүүргэһэн, дэлхэй дээрэ суутай болоһон Американ элитэ экономист, Нобелевско шангай лауреат В. В. Леонтьев түрүүшынхиеэ түрэл ВУЗ-айнгаа эрдэмтэдэй соведэй хүдэлмэридэ хабаадаба.

Зураг дээрэ: Василий Васильевич Леонтьев уулзалгын үедэ.

ТАСС-ай фотохроника.

Арадай кандидадууд

ЗОНДОО ХҮНДЭТЭЙ ЗАХАРОВ

мэдэхэ хүн. Эхилhэнээ эсэстэнь хүргэhэн лэ байдаг. Хубилган шэнэдхэлгын үе сагай хүтэлбэрилэгшэ имэрхүү байха ёhотойл ха гээд hанагшаб, — гэжэ мүнөө партиин райкомой инструктораар хүдэлдэг Дамби Дандарович Дашидондоков Захаров тухай хэлэнэ.

Зунай богони сагай туршада түргэнөөр эдеэшэдэг ороохо таряанай үрэhэ хүрэнгэтэй болохо талаар «Георгиевский» совхоз дотор тусгаар хүдэлмэри эмхидхэгдэн ябуулагдана. Тэрэнь ойрын жэлнүүдтэ өөрын үрэ дүнгүүдые үгэжэ эхилхэ бээз гээд hанагдана. Энэ hайшаалтай хэрэг совхозой директорэй хиналта доро эмхидхэгдэн үнгэргэгдэнэ.

Тэрэнэй бага наhан дайнай шэрүүн жэлнүүд соогуур үнгэрөө. Тэрэ үеын байдалай али зэргын хүндэ хүшэр байhаниие хүдөө нютагта түрэhэн, үдэhэн хүн бүхэн өөр дээрээ үзэhэн байха.

Институдай гурбадахи курсда hуража ябахадаа, эдэбхитэй студент Прокопий Захаров партиин гэшүүндэ кандидадаар абтаа. Тэрэ гэhэнhээ эхилжэ, хуби заяагаа партитай холбожо, коммунистын нэрэ хүндые дээрэ үргэн ябана.

— Энэ ажахын хүтэлбэрилэгшээр хүдэлжэ захалhан түрүүшын үдэрhөө зонойнгоо байра

байдалые hайжаруулха, хэжэ ябаhан хүдэлмэриинь оньhожоруулан хүнгэдхэхэ, адууhа малайнь ашаг шэмые дээшэлүүлхэ, газар ажалые бодото ээзн ёhоор эрхилхэ гэхэ мэтын олон тоото асуудалнуудта анхаралаа хандуулдаг болоо хүм. Эдэ бүгэдые нэгэ зуура, сугтань хэнгүйгөөр. Совхозой х ү д э л м э р и урагшатайгаар ябуулжа шадахагүйш. Булгэдээ хоорондоо нягта холбоотой ха юм, — гэжэ Прокопий Яковлевич хэлэхэл ёhоороо хэлэнэ. Энэмнай хадаа дүршэлтэй хүтэлбэрилэгшын үгэнүүд ха юм.

hүүлэй жэлнүүдэй туршада «Георгиевский» совхоз hү, мяха, ороохо таряа гүрэндэ тушааха талаар даабаринуудаа амжалтатайгаар бэелүүлнэ.

Ажахын гол hалбари хонин ажал дээрэшье хүнүүд урагшатай алхамуудые хэжэ эхилээ. Эхэ хонин бүриhөө түл абажа, тэдэнээ гарзалуулангүй түлжүүлээд, томо болгожо, шадаhан бригадануудай тоошье олошороо. Тэдэнэй тодо залуу коммунист Ц. Шойропов, дүршэлтэй хонишон районно Соведэй депутат И. Галсанов, В. Будожапов, А. Мухутдинов, О. Цыбжитов болон бусад орохо.

Хонин ажалда үүлтэр hайжаруулха хүдэлмэри эдэбхитэйгээр нэбтэрүүлэн ябуулhанай ашаар «сагаан алта» суглуулгаар даабарияа дүүргэдэг болоо. Тиин 1989 оной дүнгүүдээр хамта дээрээ 410 центнер ноохон абтаа.

Энэ ажахы хоёрдохи жэлээ өөрөө өөрыгөө мүнгэн зөөреэр хангаха ёhо гуримаар хүдэлмэриеэ эрхилнэ. Нёдондо жэлдэ нэгэ миллион 500 шахуу мянган түхэриг олзо оршотой гараа. Ороохо, мяха, ноохо, hү тушаалгаар даабари дүүргэдэнхэй.

Совхозой директор Захаров Ашангынгаа сомоной Соведэй харьяата Ашанга, Амгаланта гэhэн бага тосхонуудые hэргээн хүгжөөхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаададаг юм. Жэшээнь, Ашангада найман жэлэй hургуули нээгдээ. Багшанарта гэжэ хоёр бүлын 2 гэр барижа, ашаглалгада оруулаа. Мүн нютагай Дабхарай аршаан дээрэ «Наран» гэжэ амаралтын байшан барюулаа. Тэндэнь нэгэ доро 50 хүн амардаг.

Амгаланта hууриндашье hүүлэй сагта барилгын ехэ хүдэлмэри ябуулагдаа. Байрын шэнэ гэрнүүд бодхоогдоо. Хүүгэдэй ясли-сад бии болонхой. Тэрэнь эхин hургуулитай зэргэлээд юм. Хажуудань спортивна залай байшан бодхоогдожо байна. Тэдэнь бултадаа халуун уhанай хүсөөр дулаасуулагдахаар хараалагданхай.

Совхозой түб Георгиевко hууриндашье бага бэшэ барилга хэгдэнэ. Тосхоной баруун захада хойно хойноhоо шэнэ гэрнүүд бодожо эхилээ. Мүнөө «Братск-4» түхэлэй пеэшэнүүдтэй квартальна котельнэ, соёлой байшангай барилгын эхин шатын хүдэлмэринүүд хэгдэжэ захалаа. Жэлhээ жэлдэ олзо оршоёо дээшэлүүлжэ байhан ажахын коллектив социальна талаар элдэб асуудалнуудые саг соонь шиидхэжэ шадана.

«Георгиевский» совхозой үйлэдбэриин хэрэгүүд жэл бүхэндэ бата найдамтайгаар хүгжэнэ. Арендынэ подрядай онол аргаар хүдэлдэг таряан ажалай звенонууд, hү hаалиин фермэнүүд, эхэ хонидойнь отарануудай бригаданууд амжалтануудаа арьбадхан, урагшатай алхамуудые хэжэ байна. Тэдэнэй hайшаалтай эдэ хэрэгүүд соонь зондоо хүндэтэй Захаровай оруулhан хубита ехэ байна.

Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэhэн П. Я. Захаров хэрбээ hунгалтын дүнгүүдээр илажа гараа hаа, хараалhан юумэнүүдээ бэелүүлхэ хэрэгтэ хамаг хүсэ шадалаа зорюулха байха гэжэ батаар найдагдана.

Г. БАДМАЕВ.

хэгдээ. Худалдаа наймаанай болон ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын комплекс ашаглалгада оруулагдаа hэн.

Байрын гэрнүүдэй уйтан таhалганууд соо байрладаг промышленна эд бараанай ба эдеэ хоолой зүйлнүүдэй магазинууд шэнэ комплексдо орожо түбхинөө. Тэдээнhээ гадна сёдолой цех, гутал ба час заhабарилха мастерскойнууд, фотоателье, парикмахерска, столово, складууд оруулагдаhан байна. Хонишодой холын үбэлжөөнүүдтэ хүрэхэ автомагазинуудай замууд эндэhээ эхилхэ байна.

ХАРИЛСАН ХҮДЭЛНЭ

ЙОШКАР-ОЛА. Медведевскэ районой полинууд экологическа талаараа сэбэр болохо байнхай. Арендын подрядаар хүдэлдэг, газарай үрэжэл hайжаруулгын оньhожоруулагдамал отрядууд торф наг шэбхэ хоёроор 1 миллионhоо дээшэ тонно тусхай компост бэлэдхэжэ, полинуудта гаргахаар хараална. Ажахынуудтай харилсаа холбоотойгоор хүдэлдэг эрдэмтэдэй hанамжын ёhоор, буртаг үбhэнтэй тэмсэхын түлөө пестицид, мүн бусад хорото химикадуудые хэрэглэhэнэй хэрэггүй болохо.

(ТАСС).

уушан хэлэ бэшэгэй хэшээлнүүд

VIII.

үгүүлэгдэхэ ёhотой. Жэшээнь: ман-ү, тасулга-йин, багши-йин, кэн-ү, нүкүр-үн, сурагчи-йин г. м. байгаашье хадань, тэдэниие хамтаруулан: ману, тасулгайин, багшийн, кэнү, нүкүрүн, суругчийин, дэбтэрүн г. м. үгүүлхэ хэрэгтэй.

[illegible]

Энэ ман-у тасулга байимой. Ман-у тасулга-йин дотора ширэгэ сандали олан байимой. Энэ сандали багши-йин сандали байимой. Энэ багши-йин ширэгэ байимой. Тэрэ кэн-ү ном байимой. Тэрэ нүкүр-үн ном байимой. Ман-у нүкүр-үн ном хамига байимой. Энэ тасулга-йин эгүдэ, тэрэ тасулга-йин сонгху. Энэ йагу байимой. Энэ нүкүр-үн дэбтэр. Тэрэ йагу байимой. Тэрэ суругчи-йин ном. Энэ кэн-ү ширэгэ байимой. Энэ болбасу багши-йин ширэгэ байимей.

Ман-у ширэгэн дэгэрэ ном дэбтэр байимой. Ман-у нүкүр эндэ байимой. Нүкүр-үн ном эндэ байимой. Багши-йин үзүг хамига байимой. Багши-йин үзүг тэрэ ширэгэн дэгэрэ байимой. Энэ сандали дэгэрэ кэн-ү дэбтэр байимой. Тэндэ багши-йин нүкүр-үн дэбтэр байимой. Багши-йин ном хамига байимой. Багши-йин ном эндэ ман-у ширэгэн дэгэрэ байимой. Энэ йамбар эгүдэ байимой. Энэ болбасу тасулга-йин эгүдэ байимой. Ман-у багши. Багши-йин нүкүр. Нүкүр-үн багши. Багши-йин суругчи. Суругчи-йин багши.

Энэ удаа үшөө дахин үзэгүүдээ hайнаар таняад, зүбөөр холбожо уншаха тухай, мэдүүлэлнүүдээ хуушан үгүүлбэрээрнь тодоор уншаhанай hүүлээр, зэбол буряадаар оршуулжа гү, али буряадшалжа хэлэхэ тухай, тиигэжэ уншаhан зүйлэйнгээ удхые hайса ойлгожо абаха тухай hануулая.

Гадна урда үгтэhэн үгэнүүдэй бэшэмэл түхэлые hажаалган, нэгэдэхи хэшээлhээ эхилээд, бэшэмэлээр буулгаха ажал хэхэ хэрэгтэй. Түрүүн буулгажа, гараа нугаруулаад, сасшадаа үзэг холбожо, тэрээнhээ үе, үгэ болон мэдүүлэл зохёожо туршаха болоно.

Уран зохёолшын дэбтэрhээ

ХҮЛЕЭГДЭЭГҮЙ УУЛЗАЛГА

НАМАРАЙ нэгэ үглөөгүүр үнөөхил хэдэг ажалаа хэжэ hуутарни, телефон шэнхинэжэ, бодожо ошоод шагнан гэhээм, намда бэлай хонходожо байдаггүй Цэрэн Раднаевич Галановай абяан дуулдаба, абаhаар юун болоо гээшэб гэжэ бард гээд ааббаб. Эртэ юм гүб даа, 9 часшье болоогүй байба. Харин тиин гэhээм: «Цырен-Дулма Дондоковна-аа, та бидэ хоёрые романуудаарнай Тээгдэ урижа байна,— гэбэ.— Ерэхэ пятницада ошохомнай гү, тэндэхи библиотекэhээ Зоя Жамсуевна Доноева ехэл ерэhэй гэжэ hанангяар хонходоно». Ошохол даа гэжэ харюусабаб. Тиихэдэм Цэрэн Раднаевич хэлэнэ: «Тэндэhээ зорюута нэгэ наhажаал эхэнэр ерээд, баhал уряа hэн, нээрээшье ошоод ерэе», —гэбэ. Гурбадүрбэ хонохододо, үнөөхи урялаймнай пятница хүрэжэ ерээ hааб даа. Үглөөнэй юhэн час үнгэржэ байхада, Союзаймнай сагаан «Волга» хүрөөд ерэбэ даа. Машинын мөөрэдэ долёолгошоhон харгы үндэгэ мухарюулхаар юм ааб даа, машина соохи хөөрөөмнэйшье хоёрой хоорондо улаан хэлээр мухарюулагдаад лэ харгы эбхэгдэнэ. Цэрэн Раднаевич бидэ хоёр үнишэгэй нигэжэ уулзаагүй, суглаан хуралай зобhарта юун гэлсэн байхабшы, харин эндэ, сүлөөдэ хужарлаха hонинууд олон лэ байшаба. Хориингоо арбан нэгэн эсэгэнэрэй сэнхир дайдынь «сэнхир хуудаhануудые иража» ябахада, хэмаг бодол сэнхиртээд, халуун мэдэрэлш баhал өөрынгөө сэнхир дүлэ hэбинэ. Гэхын барагто угтанаймнай хүхэ сэнхир үнгэ магтажа хэлэhэн оньhон үгэ hанаанда ороно: «Уудам дэлхэйн тэнгэри хүхэ сэнхир, унтарха галай дүлэн хүхэ сэнхир, урасхалта голой уhан хүхэ сэнхир». Манай үгсаатан имэ үнгэ эгээн hайхан гэжэ тоолоhон дээрэhээ хубсалхадаашье имэл үнгэ шэлэн абажа хубсалдаг байжа болоо.

hанаад үзыт, урданаймнай буряад дэгэлнүүд ехэнхидээ хүхэ үнгэтэй байхаяа hанадаг hэмнай. Огторгойн сэнхирые дабтаха гэhэн үдхатай байгаа аалам?..

Хүрбэ хүрэжэ ерэбэбди. Зүүн зүгөө барин ябахадамнай — дары Хүрбын тужа. Урдань морёор нилээн лэ ябажа, оройдонь гарадаг тужаяа мүнөө хэдэхэн үгэ андалдажа үрдеэгүй шахуу ябатараа, буудал тулажа ерэшэбэбди. Ёhо ёhолоод лэ Доодо Наран хадын хормой тулахадаа, гансата баруун хойшоо эрьежэ, Тээгдэ ошохо харгыгаар шуумайлдажа ябатараа, ехэ удааншье ябангүй, Тээгдынгээ оршом руу ороод гүйлгэлдэхэдэмнай — хайшааш хара — хара ногоон тайга, орой дээрэ тэнгэрил онгоошхо шэнги ялайна. Хэдыш түймэрэй гараа hаа, хэдыш модо бэлэдхэлгээр сабшагдаа hаа, «соорохо» тайга бэшэ даа гэжэ hанахада, зосоо hайн болоходол гэнэ. Энэ мэтээр hанаагаа зэhээд ябаха баhа буруу, байгаалингаа бүтэн бүлэн байхын түлөө тэмсэхэ хүн бүхэнэй үялга гээшэ ааб даа. Харин мүнөө тээгдынхин бүхы hанал зэлээд байна. Түрүүн энээ руу ябаhанашье hаа, тэрэмнай үнихэнэй болошобо. Эндэхид манииие ехэл хүлеэжэ байна гэжэ hанахада, hайн лэ байна. Халуун сэдьхэлтэй нүхэдөөрөө нюур нюурараа уулзажа, үгэ андалдахада, баhа ондоо байха бээз. Эгээл урмашахаар юумэн юун бэ гэхэдэ, уран зохёол уншадаг, hонирходог хүнүүд бии, одоол эндэ буряадайнгаа уран үгэ хүндэлнэ гэжэ hанахада, зосоо бүришье ехээр баяр түрүүлнэ.

Тээгдээ хүрэжэ ерэбэлди даа. Хүрэхэтэймнай адли хүл дээрэмнай тогтоонгүй нютагайхид угтажа абаба даа. Хэлсэhэн ёhоороо номойнь сонгай гэзаа «морёо» татабабди. Хүлеэн абан сасуу, гэртэмнай ошожо сай баригты гэбэ. Хашаагайнгаа үүдэндэ улаан табан хушуу хадаатай гэр байрын газаа бууходамнай, Эсэгэ оронойнгоо дай дабажа гараhан Жамсо Цыденович Дондоков, хажуудань Дыжид Цыбиковна (эхэнэрынь), мүн нютагайхид буряад зангаараа хашаагайнгаа газаа хүндэтэйгөөр угтажа, амар мэндээ альгаа барилсан андалдабабди. Эндэ байгшадай энэрхы зулгы нюдэдые хараад, тон ехэ баярайнгаа энхэрэл хэлэжэ байhыень тэмдэглэхэ тусгаар үгэ олдоногүй...

«hайхан харасануудhаа hаргашооб даа» гэбэлни магад дүтэрхы ошожо болохо. Имэ hайхан нюдэдэй уряалан байхада, зүрхэеэ хайлангүй байхын аргагүй. Нүхэрөө хултагад гээд хараад абабаб. Цэрэмнай мэдээжэ hэмнай даа, халтад гэхэдээ уяраад орхихоёо hанаха. Гэмгүйл ябажа байба. Хэшаагай үүдэ татажа орохододомнай, урдаhаамнай хоёр абгайнарай шэб шэнэхэн сэнхир хүхэ хадаг, саб сагаахан пулаад дээрэ hайхан сагаан эдеэгээр угтахадань, тэрээнhээнь ама хүрэhэнэйнгөө удаа гэртэнь орожо, ебхэгэр столойнь дэргэдэ hуужа сайлабабди. Эндэ ёhололой үгэ андалдаан болоо ааб даа. Эгээл энэ үедэ хүлеэгдээгүй уулзалгамнай хүрэжэ ерээд байшаhан байба бэшуу даа. Хэн мэдэбэ. Харин эндэ байгша нүхэднай тус уулзалга хэхэ гэжэ, ехэл үнинhөө хойшо яагаад хэхээ элдэб янзаар хараалаад үзэдэг байба ха.

Зунай үе сагта энэ уулзалгамнай болошог даа. Тиигээ hаань, ой ошохобди, жэмэс түүхэбди гэлсэдэг байба ха. Тээгдэ Тээгдээрээ ой соо юм гүб даа, эдээндэмнай «ой» гэдэгынь олон ондоо байжа болоо. Өөhэдөө гүн ой соо hууhанаа ойлгохоош болишоhон байха. Сайлалган үргэлжэлжэл байна, сайр гүсэ зэбда залигүй тонголзожол байна.

Табаг гэжэ хүсэд хуушанай буряад янзаар түхеэрэгдэшэhэн даа, хэдэн дабхар амтатай хоол «дараансаглагдан», үнгэ бүриин хоолоор нюдэнэй хараса татан ебхылдэнэ. Зооахэй түрхижэ бариhан, зузаан дамбагар буряад шангиин «тэбхээнсэгүүд...» дойбодложо табяатай байхадаа, табагай шэмэг бололсоно. Столой нүгөө талада hууhан Дашицыренова Цыпилма энэ уулзалгадамнай халуун анхаралаа үгэжэ, Улаан-Үдэ мантай уулзахаяа ошоhон, манай Уран зохёолшодой холбоондо орожо Галанов бидэ хоёрые бэдэрээд, Цэрэн Раднаевичтай уулзаhан, нэгэ юумэ hанаа hаа, тэрэнээ дүүргэжэл hалаха, баhал уран зохёолдо дуратанай нэгэн хүсэлдөө хүрэнхэй, хүхюун hуулсажа байна.

«Таннай оролдолго ехэ байжа, тээгдынхид хоёр роман уряалаар асараад байналта даа» гэжэ Цэрэн Раднаевичай хэлэхэдэ, Цыпилма хээтэйтэн: «Зай, зай, миниишье оролдолго байгаа юм бээз, эндэмнай үнинэй хүлеэгдэhэн, тиигээд гэнтэл гэнэдхээхэ гэhэн уулзалга «дулаан» тээшээ ябажал байна... (үхибүүдэй наададаг ёhоор) «дулаан... бүри дулаан... боложол байна» гэхэдэнь, Цэрэн бидэ хоёр юуш ойлгохоёо болишоод hууна хэбэртэйбди. Түр зуура хүнүүдэй амилхань дуулдажа байба. Ямар hонин юм? гэhэн зосоо нэгэл асуудал гарана. Хаанашьеб.. хүнэй сарбууда гү, хэнэйшьеб хармаанда часай «тиг-таг» гэхэ дуулдана. Абяа гаранагүйбди.

Харан сасуугаа хүлеэмгүү зантай гэжэ хэлэхээр, томоотой янзын Жамсо Цыденович hууридаа hуужа ядана хэбэртэй. Тиигэжэ байтараа тэсэлшье hалаа ха: «хүрөө болоогүй юм гү» гэжэрхибэ. Тиихэдэнь Цыпилма Дашицыреноватай зэргэлжэ hууhан сагаан буурал толгойтой, саб гэмэхэн хүгшэн hуурияа бодожо, сэхэ нам руу хандаад, hэгшэhэн шарай шарайлжа, энеэбхилжэ байгаад, хэлэн гэхэдэнь, гайха гэлы: «Жаргалай мүндэлөөн соо» гэхэ гү, танай роман соо хабаадагшадай нэгэн болохо Саранзанай мордоошоошье hаань, би танай роман соо Саранзан гүүлэжэ ябаhан хүнбил даа. (Би имэ юумэ хүлеэгээгүй, ухаан сёортоошье оруулаагүй байhан хадаа гайхахын ехээр гайхаха мүртөө бодошобоб. Саранзамни миниин урдаhаа хаража энеэбхилhэн зандаа...) Би Цырен-Дулмаб, Саранзанай үхэшөөш hаа, би амиды байналби даа» гэбэ. Хоюулаа тэбэрилдээд лэ таалалдашабабди. Эгээл имэ хүлеэгдээгүй уулзалга хүсэндөө хүрэжэ ерэhэниинь энэл даа.

Тэндэ байгшад «хүлеэгдээгүй уулзалгын» бодото гэршэнэр болохо, уран зохёолой хуудаhануудые ираhанаа мүнөө «Жаргалай мүндэлөө» амасалсажа байха зуураа тус номой 366 хуудаhа дахяад иража байhан шэнги болобо хэбэртэй. Хэн хэнгүй хэмшээрхэнгүй hанаhанаа дуугарна: Цыбикова Сэсэг Сампиловна урагшаа hанаатай, зохёол ехээр уншагшадаймнай нэгэн байха, — гээд эндэхи номой сан даагша, дээдэ hургуулитай, ВСГИК дүүргэhэн Зоя Жамсуевна Доноева өөр тухайгаа бэшэ, эндэ hуугша уншагшад тухайгаа, үшөөл hайнаар уншаха аад лэ ном лэ дуталдажа байхадаа, хойшо татана. Библиотекымнай гэр хүйтэн, багадана гэхэhээ эхилээд, хэдэн дутуу дундануудаа хэлэхэдэнь, эндэ hуугшад Галсан Аюшеевич түрүүтэй: «Тээгдымнай соёлой гуламта — эндэл гээшэ, маанадтаа, илангаяа наhажаал болохо, пенсидэ гарагшадаа бултынь хамталжа, ниитынгээ ажалда хабаадуулжа байдаг одоол халуун, түлгадаа галаа носоожо, дулаахан галдаа маанадаа дулаасуулжа байдаг «Улаан буланнай» гээшэ», — гэбэ. Үнэхөөрөөшье ниитын хэмжээ ябуулгануудай болоходо, эндээ суглараадхидаг, наhажаалш болоhон хүнүүдээ орхидоггүй, булта нэгэ hаналтай, жүдхэмжэтэй, эндэhээ жэшээ абажа байхаар зон байна.

Энэ Тээгдэдэ-гээ hайн юумэнь юуб гэхэдэ, ямар нэгэ олондо туhатай үүсхэлэй гарахада, хүн бүхэн урагшаа hанаатай, энээниие дэмжээд абадаг зантай байна. Жэшээнь, уран зохёолоор-шье уулзалга хэжэ, уншаhан романуудаа хэлсэхэдээ, hонирхол, соёл руу шэглэhэн эрмэлзэл улам ехэдэжэ, байн байн имэ хүнүүднай соёл руу орожол hалаха байна.

hанаад үзэхэдэ, хүн түрэхэhөө хойшо хүн болохын хойноhоо хэды шэнээн тэмсэл бэе дээрээ абажа ябадаг гээшэб! Мүнөөшье агшам зуур эндэ hууха зуураа энээн тухай бодожо үзөөшэд нютагайнгаа саашанхи үедэ халаан болоод, «хүн» гэhэн үндэр нэрэеэ унагаахагүй, улам хүгжэлтээ бадараахэ тухай hанаагаа табин hуугаа аалам... Минии бодол таахан шэнги эндэхи үхибүүдэй сад-яслиие даагша Сангажапова Ханда Бадмаевна бодожо:

— Үндэhэн соёл, үхибүүдэй hуралсал тухай гүрэн түрынгөө гаргаhан хуули баримталжа шадаа hаамнай, манайл хүгжэлтээ өөдэнь татахын, болбосорхын түлөөл hэн ха, теэд юундэ энэ заабариинь дүүргэжэ шаданагүй гээшэбибди, али зарсалгын хүхэлүүр соохоо гаража ядажа байна гээшэ гүбди? — гэжэ дуугарба.

— Зүб лэ, яhан дээрэ буулгажа байнаш. Эгээн жаашуулаймнай зонхилогшо Ханда Бадмаевна, зүб-зүб — гэн суглаа хүтэлжэ hууhан Галсан Аюшеевичэй дуугархада,— байгтыл даа, хэлэхэ гэhэн юумээ дүүргээд орхиhуу. Нээрээшье энеэдэ наадагүй энэ жэлдэ зургаатай үхибүүднай ород хэлэн дээрэ hурахаяа ошобол даа, буряад хэлэнэй багша үгы гэнэ. Имэ абяанууд Эрдэм hуралсалаймнай министерствэдэ дуулдажал байгаа ёhотой. Тогтоолой гаран сасуу буряад хэлэнэй багшанарые тэрэ дороо бэлэдхэжэ эхилээ hаань, жэшээнь, багшанарай дээдэ hургуули дүүргэхэ оюутаниие хэдэн hарын курсаар бэлэдхээд, буряад хэлэнэй багшанараар табяа hаань, энэ асуудал шиидхэгдэхэ байгаа бэшэ юм гү? Үшөө саашань хэлэхэдэ, саадтамнай хүмүүжүүлэгшэд баhал ород хэлэн дээрэ үхибүүдээ хүмүүжүүлнэ.

Ханда Бадмаевнагай үгэ үргэлжэлүүлэн бүхы наhаараа Хүрбын совхоздо мал дээрэ хүдэлhэн Базар Шагдарович Дамбиев: «Эндээ клубш, библиотекэш болоод байха зэлдэгэр томохон байшантайл болошоо hаамнай, ухаантайл байгаа. Үхибүүдшье буряад хэлэндээ дуратайгаар татагдажа hураха hэн. Үгы hаа — нүхэд, бидэ, ойн соорхойн юунууд болонобибди?» — гэнэ.

— Хүнэй ажалда хүдэлөөд лэ ябахадаа, Хүрбынгөө тужа суурхуулна бэшэ гээшэ гүбди? Суурхуулаал хадаа уран зохёол соо ороод байна бэшэ гүбди? Үгы даа, ойн соорхойн орбонгууд бэшэбди. Ёhотойл мүнөө сагай хүнүүдтэл адли Сагайнгаа табисуур соо нэрэеэ нэрлүүлжэ, демократияа эдлэжэ ябаhан, эды ехэ гүрэнэйнгөө эрхэтэдбди. Энээгээрээ омогорхожо ябахаhаа үлүү юумэн юун байба гээшэб,—гээд эндэхи совхозой лугомелиоративна отрядай бригадир Дондоков Николай hанажа ябаhанаа хатууханаар лэ хэлэжэрхибэ.

Имэл хүнүүдэй байhан сагта уран үгымнай үндэhэн улам үндэhээ саашань табижал байха. Имэл хүнүүдэй байhан сагта үндэhэн литературамнай улам хүгжэжэ, энэ мэтын уулзалганууд болохол байха. Имэл хүнүүдэй байhан сагта арбан нэгэн эсэгэнэрэй болон бэшэ бэшэ эсэгэнэрэй ашанар ерээдүйн үе бүхэнүүдтэ элинсэгүүдэйнгээ тахижа ябаhан түгыень улам дээрэ үргэжэ, хүнэй сэдьхэл ухаанай хүгжэлтэ дээдын шатада гараха бээз гэжэ найдагдана.

Зай, иигээд лэ намарай hайхан сагта болоhон уулзалга, хөөрэлдөөгөө эсэслэхэ зуураа парти болон гүрэн түрымнай зүгhөө совет хүнүүдэйнгээ байдал hайжаруулха тухай ямар hайн hайхан тогтоолнууд гарана гээшэб! Игэжэл илангаяа наhатай зондо нюдөө нээхэ, жаргалаа амасаха сагнай сагаан хүлэгөөрөө сэргэдэмнай буужа, арад зоноо амаршалжа байхыень харана гээшэ гүбди!

— Харана! — гээд лэ сагаан эдеэгээрээ угтаял даа!

Ц.-Д. ДОНДОКОВА,
уран зохёолшо.

ХИЛЫН СААНАhАА
ТАСС · АПН

ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД ҮРГЭЛЖЭЛҮҮЛЭГДЭХЭ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ М. С. Горбачевой Литвагай ССР-тэ ошожо ерэлгын дүнгүүд гадаадын оронуудай олониитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүдэй гол темэнүүдэй нэгэниинь байhаар. hүүлэй хэдэн арбан жэлэй хугасаа соо совет арадай ажабайдалда болоhон байhан үйлэ хэрэгүүд Литвагай газар дээрэ гүнзэгыгөөр бодомжологдобо гэжэ гадаадын шэнжэлэгшэд тэмдэглэнэ. Литвада М. С. Горбачевой хэлэhэн үгэнүүдые газетэнүүд дэлгэрэнгыгээр шэнжэлэн тайлбарилна. Литвагай ССР-тэ болоhон үгэ буляалдаата хөөрэлдөөнэй дүнгүүдтэ гадаадын хэблэл элдэб сэгнэлтэнүүдые үгэнэ.

ЛОНДОН. М. С. Горбачевой ошожо, хэhэн уулзалганууд, хөөрэлдөөнүүд амжалтатай байба. Юундэб гэхэдэ, бэеэ дааhан байдал тухай асуудалые зүбшэн хэлсэхээр, үгэ буляалдахаар литвагайхид бэлэн юм гэжэ эдэ бүгэдэ элирхэйлэн харуулаа. СССР-hээ яаралтайгаар таhарха болоо гээшэ hаа, Прибалтикын республикын ямар үйлэ хэрэгүүдтэй ушарха байhаниинь эндэ үргэнөөр шэнжэлэгдээ. «Гурбан миллион хүн зонтой республикын Советскэ Союзhаа бүрин хүсэдөөр таhаршаха юм ха гэhэн hанал бодолые толгойдоо оруулхада, нюрга руу хүйтэ даана»,— гэжэ «Санди таймс» газетэ мэдээсэнэ.

ВАШИНГТОН. «Бэеэ дааhан байдал тээшэ Литвагай дабшалгые аалидуулха зорилготой М. С. Горбачевой ябуулгын амжалтатайгаар дүүрэhыень гү, али урагшагүйдэhыень саашанхи hаранууд харуулха байна»,— гэжэ «Нью-Йорк таймс» газетын Москвагай корреспондент бэшэнэ.

«Үрэ дүнгүүдэйнь хэды тодорхой бэшэ байгаашье hаань, Литвада М. С. Горбачевой ябуулhан хэрэгүүд тэрэнэй эгээл түрүү совет түлөөлэгшын, политическэ хүсэн түгэс, СССР-эй ерээдүй тухай үргэн харасатай Кремль соохи ори ганса ажал ябуулагша байhыень баталба»,— гэжэ «Вашингтон пост» газетэ редакционно статья соогоо тэмдэглэнэ.

ПАРИЖ. «Тезисүүдэйнгээ үнэн зүб байhанда этигүүлхын тула М. С. Горбачев Литвада ерээд байха үедөө бүхы арга боломжонуудаа гаргаhан байна,—гэжэ «Антенн-2» гэдэг телепрограммын шэнжэлэгшэ тэмдэглэнэ.— Хубилган шэнэдхэлгын эрхэ байдалда СССР-эй оршон байдалда литвагайхидта эгээл ехэ эрхэ үгэхын түлөө тэмсэжэ байhанаа тэрэ элирхэйлбэ».

ТОКИО. Советскэ Союз национальна асуудалнуудаа өөрөө шиидхэхэ ёhотой гэжэ «Майнити» газетэ тэмдэглээд, Литвадахи үйлэ хэрэгүүдээр яаралтай шиидхэбэринүүдые абахаhаа арсахыень СССР-ые уряалба. «Хэды ехэ бэрхэшээл түбэгүүдэй тохёолдоошье hаань, хөөрэлдөөнүүдые үргэлжэлүүлхын, политическэ арга хэрэгсэлнүүдэй туhаламжаар этигүүлхын тула СССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ М. С. Горбачев болон совет хүнүүд горитой ехэ хүсэлэл оролдолгонуудые гаргаха зэргэтэй»,— гэжэ «Асахи» газетэ бэшэнэ.

СЭРЭГЭЙ ДОКТРИНАНУУД ТУХАЙ СУГЛААН

ВЕНЭ. Европо түбидэ этигэл найдалые, аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ хэмжээнүүдэй талаар ниитэ Европын зүблөөндэ хабаадаhан 35 гүрэнэй хөөрэлдөөнүүдэй үндэhөөр сэрэгэй доктринанууд тухай семинар Австриин ниислэл хотодо нээгдэбэ. Варшавска Договорой оронууд энэ семинар эмхидхэхэ үүсхэл гаргаhан байгаа. Европын гүрэнүүдэй, мүн США-гай ба Канадын сэрэгэй дээдэ хүтэлбэрилэгшэд тэрээндэ хабаадана. Имэ тухэл шэнжэтэйгээр түрүүшынхеэ үнгэргэгдэhэн семинар дээрэ СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй Генеральна штабай начальник, СССР-эй обороной министрэй нэгэдэхи орлогшо армиин генерал Михаил Моисеев совет делегациие толгойлно.

Хабаадаhан гүрэнүүд өөhэдынгөө сэрэгэй доктринануудые, хараа бодолнуудые дурадхана. Гансал сэрэгэй-политическэ бэшэ, харин доктринанууд болон хараа бодолнуудай сэрэгэй-техническэ таланууд, тэрэ тоодо гансал юрын зэбсэгтэ хүсэнүүдые бэшэ, харин ядерна зэбсэг, далайн-сэрэгэй хүсэнүүд, сэрэгэй ажал ябуулга, сэрэгэй бэлэдхэл, сэрэгэй бюджет тухай hомололгонууд зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдахаар багсаамжалагдана.

ПРОТОКОЛДО ГАР ТАБИГДАА

БУДАПЕШТ. Венгриин Республикын ба Чилиин Республикын хоорондохи дипломатическа харилсаае hэргээхэ тухай протоколдо эндэ гар табигдаба.

МОНГОЛОЙ ТАЛАДА ДАМЖУУЛАГДАБА

УЛААН-БААТАР. Булган аймагтахи Үлзытэ-Орхон гэжэ hууринда юрэ бусын тоололго болобо.

Нёдондо жэлэй намар совет сэрэгшэд болон тэдэнэй гэр бүлэнүүд эндэ ажаhууhан байгаа. Хооhон хуудам, нюдэ алдама тала дайдада тэдэнэр хотонуудые байгуулхыень МНР-эй правительство Совет орондо хандаа hэн. Уласхоорондын түгшүүрилтэй байдалда бүлэг совет сэрэгүүд нишэ оруулагдаhан байгаа.

СССР-эй болон МНР-эй правительствануудай үгэеэ ойлголсоhоной үндэhөөр нёдондо жэлэй хабарhаа хойшо совет сэрэгүүд эндэhээ гаргагдажа эхилээ hэн. Байрын гэрнүүдтэеэ, захиргаанай-ажахын, соёлой-ажаhуудалай байшангуудтаяа, hургуулинуудтаяа, хүүгэдэй саадуудтаяа, яслинуудтаяа хамта сэрэгэй городогууд Монголой талада дамжуулагдан үгтэбэ.

Үлзытэ-Орхон хадаа имэ хотонуудай нэгэниинь болоно. Тэрэ долоон микрорайонhоо бүридэдэг. Туд бүхэндэнь гурбан дабхар байрын гэрнүүд, магазин, столово, соёлой байшан, котельнэ, тобшолбол, хүн зоной hуудал байдалда шухала хэрэгтэй бүхы түхеэрэлгэнүүд эндэ бии.

Транспортна техникумэй, багшанарай училищиин студентнэр, техническэ мэргэжэлэй училищинуудай hурагшад энэ хотын шэнэ эзэд болобо. Мүнөө эндэ 4 мянга гаран хүн ажаhууна, 23 элдэб эмхинүүд хүдэлнэ.

Совет мэргэжэлтэдэй хабаадалгатайгаар сэрэгэй урдын городогой бүхы объектнүүд hэльбэн шэнэлэгдэhэн, түхеэрэгдэhэн байха юм.

СОЁЛОЙ ҺОНИН

БУРЯАД ДУУ, ХАТАР ҺАЙШААГДАНА

Яруунын райгүйсэдкомой соёлой таһагай дэргэдэ эмхидхэгдэһэн «Сагай сууряан» гэжэ агитбригада урид табиһан графигаа алдангүй районойнгоо малшадта ябахые оролдоно. Һаяхан үргэн уужам Яруунын баруун захада оршодог ажахынуудай малшадые соёлой талаар хангажа бусаһан байна.

Энэ удаа «Коммунизм» колхозой Хуһан-Хушуунай, Түбэй фермэнүүдэй, мүн лэ «Победа» колхозой Субарягай, Эгэтын, Үхэриин фермэнүүдэй һаалишадта хүрэжэ, концерт-наадануудаа харуулаа. Нютагай артистнарай дурадхаһан программаһаа буряад дуунуудай, хатарнуудай харагшадта ехэтэ һайшаагдаһые онсо тэмдэглэхээр. Жэшээлбэл, А. Андреев Г. Чимитов хоёрой зохёоһон «Эжэл гансам ерээрэй», «Хани нүхэд» гэжэ дуунуудые И. Мулонова, Д. Цырендашиева, М. Чимитова, Ж. Чойнжуров гэгшэд дуулажа, альга ташалгаар үдэшэгдөө һэн. Агитбригадын эдэбхитэй гэшүүн Жаргал Чойнжуров хонгёо һайхан хоолойтой байхаһаа гадна, уян нугархайгаар хатаржа, һаалишад, малшадта һайшаагдаа.

Эдэ үдэрнүүдтэ арадай депутадта кандидадууд һунгагшадаараа уулзажа эхилхэнь. Манай агитбригада эдэ уулзалгануудта ябалсажа, концертнэ программаяа харуулха юм. Жэшээ болгон хэлэбэл, һунгуулиин Северно территориальна 805-дахи округһоо РСФСР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн Буряадай АССР-эй арадай артистка Дарима Базаржаповна Сангажапова, һунгуулиин Эгэтын 91-дэхи округһоо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн Эгэтын-Адагай соёлой байшангай директор Бутидма Цыдендамбаевна Доржиева гэгшэдэй һунгагшадтаяа уулзаһанай һүүлдэ концертнүүдые харуулха байнабди.

Б.-Х. ЖИГМЫТОВА,
Яруунын райгүйсэдкомой соёлой таһагай хүдэлмэрилэгшэ.

О

Буряадай гүрэнэй филармониин дуу, хатарай «Байгал» ансамбль Эрхүүгэй область гастрольдо һаяхан мордоо юм. Усолье-Сибирск хотодо энэ ансамбль концертнэ программаяа харуулжа, гастролёо эхилһэн байна. Эдэ үдэрнүүдтэ Усть-Ордын автономито округой Алайрай районой хүдөө нютагуудаар ябажа, буряад арадайнгаа дуу хатарнуудһаа бүридэһэн программаяа дурадхана. Мүн тиихэдэ тус округой бусадшье районуудта, Эрхүү, Ангарск хотонуудта хүрэжэ, бэлиг шадабарияа харуулха байна. Тус гастроль мартын тэн болотор үргэлжэлхэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Байгал» ансамблиин дуушан Д. Ринчинова, чанза дээрэ наададаг артистка С. Сямбялова гэгшэд.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

О

ҺАЙН ҺАЙХАНИИЕ БАДАРУУЛХА ШАДАЛТАЙ

Буряадай гүрэнэй оперо, баледэй академическэ театрай тайзан дээрэ В. Улановскиин «Алтан шарахан дальбараа» («Золотой цыпленок») гэжэ энеэдэтэйшье, һургаал заабариин шэнжэтэйшье хүгжэмтэ зүжэг һаяхан табигдаа һэн.

Энэ зүжэгэй гол рольнуудта — Мэхэтэй үнэгэн — А. Тимофеева, Хоорхэн дальбараа — Р. Исламова, һайхан сэдьхэлтэй шоно — В. Тоболев гэгшэд наадана. Мүн оперын дуушад — Буряадай АССР-эй габьяата артистнуд В. Базарова, Л. Галсанова, Г. Маланова, Хальмагай АССР-эй габьяата артистка Н. Баргаева болон бусад — энэ зүжэгтэ хабаадалсана.

Шэнэ зүжэг эдир харагшадта харуулалга хадаа манай театрта заншалта болонхой гэжэ тэмдэглэлтэй. Жэшээлбэл, А. Кулешовой «Муха-цокотуха», «Кошкин дом», Сосниной «Карлик-Нос», Чебоксарын «Буратиногой ушаралта ябадалнууд» гэхэ мэтэ зүжэгүүд урда жэлнүүдтэ табигдаһан байна. Гэхэ зуура, эдир харагшадта зорюулагдаһан буряад арадай үльгэр онтохонуудай аялгаар бэшэгдэһэн зүжэгүүдэй репертуартамнай тон хомор байһаниинь харамтай.

Ургажа ябаһан залуу үетэнөө зүбөөр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ манай театрай оруулһан хубита яһала ехэ юм. Гэбэшье тэрэниимнай зүбөөр сэгнэхэ ушар хоморхон лэ байхаяа һанадаг. Эдир харагшадай манай театрта ерэжэ, гоё һайхан зүжэг-онтохонуудые харахадань, тэдэнэй досоо хэды олон һайн һайхан бодолнууд түрэнэб даа? Мүн лэ үльгэр онтохонуудай хүмүүжүүлхы үүргын тон ехэ байһые хэншье арсахагүй.

«Театр ба үхибүүд» гэһэн бүхэсоюзна долоон хоног үнгэргэлгэдэ тон эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан хүүгэдэй хүгжэмэй 4-дэхи, 1-дэхи һургуулинуудай багшанарай коллективүүдэй эдэбхи үүсхэл дэмжэмээр юм. Тэдэнэр һурагшадаараа хамта һайн программа бэлдэжэ, үнгэрһэн намар хүгжэмэй һургуулинуудай концертдэ хабаадалсаа бэлэй. Иимэ концертнүүдые жэл бүри эмхидхэжэ, заншалта болгохо хүсэлтэйбди. Гадна Буряадайнгаа Композиторнуудай холбоонтой хамта һурагшадай хабарай амаралтын үедэ үхибүүдтэ зорюулагдаһан хүгжэмэй долоон хоног үнгэргэхэ байнабди.

Мүнөөдэө Улаан-Үдэдөө үхибүүдэй хүгжэмтэ театргүй байһан дээрэһээ манай оперо, баледэй театр энэ үүргые өөр дээрээ абажа, оролдохо болоно гээшэ. Юуб гэхэдэ, балшар багахан хүүгэдэй сэдьхэлые дайража, тэдэнэй досоо һайн һайхан бодолой нүлөө үзүүлхэ юумэнүүдэй нэгэн хадаа эдишэдитэ онтохонуудай оронһоор аяншалуулга ха юм. Искусстводо дурлаһан хүн хадаа хэзээдэшье гэмтэ ябадал хэхэгүй.

Хүндэтэ түрэлхид, үхибүүдээрээ шадаха соогоо олон дахин театрта ябыт!

Г. МАЙОРОВА,
режиссер, Буряадай АССР-эй искусствын габьяата хүдэлмэрилэгшэ.

ХЭЖЭГ ДЭЛГЭРЭЭ ГЭЖЭ ШАЛТАГТАЙ

Буряадай гүрэнэй оперо, баледэй академическэ театрай залуу дуушадай концерт харуулагдахань гэһэн соносхол гаража, дуу хүгжэмдэ дуратайшуул билет абахаяа яараа һэн. Хонгёо һайхан хоолойтой дуушадаараа суурхадаг театртамнай ямар залуу халаан ерэжэ байгаа юм гэжэ харагшадай һонирхоһониньшье ойлгосотой ааб даа.

Гэхэ зуура залуу дуушадай концертдэ ерэһэн харагшад урмаа охоор хухарһан тухайгаа манай редакцида дуулгаһан байна. Юуб гэхэдэ, соносхол соо дурдагдаһан дуушадай оройдоол гурбаниинь—Е. Шараева, Б-З. Шаралдаев, Л. Терещенко харагшадай урда гаража дуулаа бшуу. Тиимэһээ энэ концертдэ ерэгшэд «һеолоор мэхэлэгдээбди» гэлдэжэ, голхорон тараха баатай болоо һэн.

Энэ ушараар тус театрай директор Д. Ф. Зубенкэтэй уулзажа, уншагшадайнгаа гомдол гэмшэл тухай дуулгахадамни, иигэжэ мэдүүлбэ:

— Үбэлэй хүйтэн буужа, театраймнай дуушадай олониинь хэжэг ханяадаар үбдэнэ. Тиимэһээ урид табиһан түсэбэйнгөө ёһоор хүдэлхэмнай ехэл хүшэр байна. Гадна һунгуулиин кампани эхилээд, дуушаднай арадай депутадуудта кандидадуудтай хүдөөгэй районуудаар ябажа, һунгагшадтаяа уулзалгануудые үнгэргэлгэдэ хабаадалсана. Тэндэһээ ерэхэдээ баһал хүйтэ абанхай бусана. Энэнь мүн лэ ажалдамнай һаад ушаруулна ха юм. Урид соносхоһон зүжэг гү, али концерт хойшолуулха баһал аргагүй бологдоно. Тиимэһээ театрай захиргаанай зүгһөө харагшадһаа хүлисэл гуйха байнабди.

Д. Ф. Зубенкын үгэһэн харюу уншагшадаймнай һанаае тэгшэлбэ гээшэ гү, али үгы гү—бү мэдэе. Гэбэшье соносхогдоһоной ёһоор зүжэгэй гү, али концертын табигдахагүй байһые харагшадтаа уридшалан дуулгаха ёһотой бэшэ юм гү?

Г. ДАГБАЕВ,
манай корр.

Хүн ба байгаали

НАЦИОНАЛЬНА ПАРК БАЙГУУЛХА

Октябрь һарын тэн багаар СССР-эй арадай депутат А. Л. Ангархаев Түнхэнэй районой делегацитай хамта Москва хото, Литва хүрэһэн байна. Делегациин бүридэлдэ партиин Түнхэнэй райкомой нэгэдэхи секретарь В. Ж. Сыренов, арадай депутадуудай районно Соведэй түрүүлэгшын орлогшо, районой түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшэ Н. Д. Тарбаев, харгын заһабарилга хэдэг «Хүдэлмэри» кооперативай ахамад инженер А. С. Шеганцик, Буряадай АССР-эй Уран зохёолшодой холбооной зүгһөө поэт Ш. Д. Байминов гэгшэд ороо һэн. Прибалтикын национальна паркнуудтай танилсажа, тэдэнэй технологи шудалжа, район соогоо национальна парк байгуулха, харгы заһабарилха тухай хөөрэлдөө хэжэ, тус делегаци дээдэ зургаануудай анхарал энэ асуудалда ёһотоор хандуулжа шадаа.

Түнхэндэ национальна парк байгуулха тухай һанамжа үнинэй юм. «Саяан» газетын хуудаһануудай дээрэ районой байгаали, ан амитание хамгаалха талаар асуудалнууд хододоо һууриия оложо, хэблэгдэжэ байдаг. Үнгэрһэн сентябрь һарада арадай депутадуудай Түнхэнэй районно Соведэй сесси дээрэ национальна парк байгуулха тухай шиидхэбэри абтаа һэн.

СССР-эй арадай депутат А. Л. Ангархаев Арадай депутадуудай түрүүшын съездын һүүлээр Зэдын, Ахын районуудай түлөөлэгшэдтэй Москва хото ошожо, шухала удха шанартай хэрэг бүтээжэ ерээ.

Национальна парк байгуулха асуудал гансашье Түнхэнэй райондо хабаатай бэшэ, мүн Ахын, Зэдын, Захааминай районуудтай нягта холбоотой юм. Гайхамшагта Байгал, Хүбсэгэл нуурнуудай хоорондо эртэ урдын реликтовэ зоно оршодог юм. Харин эдэ дүрбэн район энэ зонодо ороно бшуу. Энэ асуудалаар дүрбэн районой хүтэлбэрилэгшэд Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй сессиин һүүлээр уулзалга үнгэргэһэн байгаа.

Национальна парк бии болгоходоо, байгаали хамгаалха, регионально ажахын тоосоондо орохо зорилго табигдана. Делегаци Литвада Балтиин далай шадар оршодог Куршска национальна паркда ошожо, тэндэхи ажал ябуулгатай танилсаа. Паркын газар дээрэ дүрбэн ажахы, «Интуристын» бааза бии. Зунай үедэ 750 һууритай бааза 500 мянган түхэриг олзо оруулна. Национальна парк соо үһэндэ шунгалгын, сэнгэлгын газар, автотранспорт табиха, жэмэс, һэрхэяг түүхэ, загаһа бариха газарнууд бии. Нэгэшье мүшэр хухалаа хадаа яла түлэхэ ёһотой.

Түнхэндэ бааза бии болгоо хада өөһэдынгөөшье, хари гүрэнэйшье аяншалагшадые амаруулжа, валютатай болохо арга байна. Тиимэһээ национальна түхэлэй гоё һайхан коттеджнуудые бариха, харгы заһабарилха, хангалгын асуудалнуудые һаяар шиидхэхэ шухала. «Маяк» колхозой хүсөөр нютагай аршаан болохо Сагаан-Үһандэ байра баригданхай, саашань Вышкэдэ, Хонгор-Уулада, Субаргада ба бэшэшье нютагай аршаанууд дээрэ мүнөө сагай эрилтэдэ хүрэмөөр байра байдал бэлдээ һаа, уридшалан тоолоходо, жэл соо табан һарын туршада 1200 амарагшадые угтажа абабал, 1,5 миллион түхэригһөө 2,5 миллион түхэриг хүрэтэр олзо орохо болоно. СССР-эй эрхэтэнэй амархада, сүүдхэ соо 5—6 түхэриг, харин гүрэнэй аяншалагшын амархада, 50 инвалютна түхэриг абтаха аргатай.

Амарха баазануудые олоор, эрхим һайнаар түхеэрээд, национальна парк бии болгобол райондо ехэ ашаг үрэтэй байха һэн. Нютаг зоншье үмсынгөө хорёодо адуу мал олоор үдхэжэ, овощ тарижа, амарагшадые хангаа, бүлынгээ бюджет нэмээхэдэнь, тон олзотой. Алишье талаар харахада, Түнхэндэ национальна парк бии болгохо арга байна. Жэшээнь, суута курортын аршаанай оройдоол 16 процентнь хэрэглэгдэнэ, нютагай халуун аршаанууд түхеэрээн жэл соо шахуу эмтэ үһэеэ миин лэ гол горходто хаяна бшуу.

Түнхэнэй районие национальна парк болгохо гэһэн арадай депутадуудай Түнхэнэй районно Соведэй сессиин шиидхэбэри КПСС-эй обкомдо, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ дэмжэгдээ. РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведһээ тус шиидхэбэринээ түргэнөөр бэелүүлгэ дулдыдана. Районой эдэбхитэдэй бүлэгэм ерээдүйн национальна паркын Устав зохёоно. Литваһаа харюу делегаци Түнхэндэ ерэжэ, газар үһантайнь танилсаха, дүй дүршэлөөрөө хубаалдаха түсэбтэй. Нютагай зон районойнгоо хүгжэн һалбаралгые национальна парктай холбожо, үнэн зүрхэнһөө дэмжэнэ. Байгал далай тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол энэ хэрэгые шударгы түргэнөөр бэелүүлгэдэ сэхэ нүлөөлхэ гэжэ найдагдана.

Б. ШАРАКШАНОВ,
манай корр.

Спорт — Спорт — Спорт — Спорт

ШЭНЭ ЖЭЛЭЙ ШАНГУУДТА ХҮРТЭБЭ

Горспорткомитедэй Шэнэ жэлэй шангуудта хүртэхын түлөө заншалта мүрысөөн Зүүн Сибириин технологическа институдай хүнгэн атлетикын манежэ соо болобо. Буряадай АССР-эй Арадай эрдэм һуралсалай министерствын «Трудовые резервы» бүлгэмэй спортсменууд 26-дахяа үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ хоридохёо илалта туйлаа. Буряадай багшанарай болон Зүүн Сибириин технологическа институдуудай спортын клубууд удаадахи шангуудта хүртэһэн байха юм.

Улаан-Баатарай хүнгэн атледүүд мүрысөөндэ түрүүшынхеэ хабаадаа. 17 наһатай Рэнцэндагва 60 метрэй зайе 6,7 секунда соо гаталжа, онсо шалгарба.

Индустриальна - педагогическа техникумэй һурагша Туяана Очирова 2 мянган метрэй зайе 6 минута 39,1 секунда соо гаталжа, түрүү һуури эзэлээ.

49-дэхи һургуулиин һурагша Ира Константинова 170 сантиметр үндэрые харайһан, 5 метр 27 сантиметртэ утые харайһан байха юм.

Улаан-Үдын гарнизоной сэрэгэй алба хаагша Владимир Ильенко добалтануудтай 60 метрэй зайе 8,4 секунда, 300 метрэй зайе 33,3 секунда соо гаталжа, түрүү һуури эзэлээ. «Трудовые резервы» бүлгэмэй инструктор Вера Чистякова 60 метрэй зайда 7,5 секунда, добалтануудтай энэ зайе 9,1 секунда сэг соо гаталжа, түрүү һуури эзэлһэн байха юм.

Ворын эгэшэ — спортын мастерта кандидат, ВСТИ-гэй студентка Наталья 300 метрэй зайе 42,8 секунда соо гаталжа, илалта туйлаһан байна. Энэл институдай студентнэр Олег Колпунов ядро түлхилгэдэ, Альбина Лепталь 600 метрые 1 минута 41,1 секунда сагтайгаар түрүү һуури эзэлбэ.

Хүнгэн атлетикын зарим зүйлнүүдээр багшанарай институдай студентнэр шалгарба. Андрей Носков 15 метр 1 сантиметртэ гурбан алхэсаар харайһан, Евгений Сафонов 2 метр 5 сантиметртэ үндэрые харайһан байгаа. «Трудовые резервы» бүлгэмһөө Владимир Муравский 6 метр 81 сантиметртэ утые харайба.

1-дэхи СПТУ-гай тренер Татьяна Виноградова ядро түлхилгөөр илалта туйлаа.

Мүнөө Буряадай хүнгэн атледүүд бүхэроссиин болон бүхэсоюзна мүрысөөнүүдтэ хабаадаха зорилготойгоор һорилго бэлэдхэл хэжэ байна.

Б. МИРОМАНОВ.

КОМАНДААРАА ХОЁРДОХИ ҺУУРИДА

РСФСР-эй Арадай эрдэм һуралсалай министерствын һургуулинуудай бүхэроссиин спартакиадын тоосоогоор эдиршүүлэй дунда дүрэ булялдалгын барилдаагаар Алас-Дурна зүгэй зоны мүрысөөн Якутск хотодо болобо. Долоон командын 70 гаран барилдаашад хабаадаһан байгаа.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр Яхадай атледүүд илалта туйлаба. Буряадай АССР-эй һурагшад хоёрдохи, Амарай областиин түлөөлэгшэд гурбадахи һууринуудые эзэлээ.

Манай командаһаа хубиин тоосоогоор Улаан-Үдын 29-дэхи һургуулиин һурагша Иван Шамбеев, 37-дохи һургуулиһаа Сергей Цыденов, 1-дэхи интернат һургуулиһаа Булат Гармаев гэгшэд өөһэд өөһэдынгөө шэгнүүрнүүдтэ илажа, чемпионууд болоо. Баргажанһаа Б. Эрхитуев, Т. Банзаров, Зэдэһээ С. Будажапов, Улаан-Үдэһөө А. Зандынов, Хяагтаһаа Б. Олбороев гэгшэд мүнгэн медальнуудаар шагнагдаһан байха юм.

Тиигэжэ тэдэнэр февраль һарын һүүл багта РСФСР-эй Арадай эрдэм һуралсалай министерствын түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадаха эрхэдэ хүртэбэ.

В. СЫДЕЕВ.

1990 ОНОЙ ЗАХИЛ ХЭХЭ АРГАТАЙТ

1991 оной хэблэлдэ захил абалгын болзор хубилгагдаа гэжэ захилшадта нэн түрүүн мэдээсэе. Урда жэлдэ бүри январиин 1-һээ хойто жэлэй хэблэлдэ захил абтажа захалбал, байгша ондо июлиин 1-һээ октябриин 31 болотор 1991 оной газетэ, журналнуудта захил абтаха болобо.

«Литературная газетын» хабсаргалга —«Досье» журнал тушаа Улаан-Үдэдэ ажаһуугшадһаа олон асуудалнууд телефоноор ороно. 1990 ондо «Досье» журнал имагтал «Союзпечатиин» киоскнуудта худалдагдажа тараагдаха. «За рулем» болон «Наше наследие» журналнуудай хизаарлагданги байһан тула тэдэндэ 1990 оной захил абтахагүй.

Захил абалгын абонементнүүдые болон дамжуулан хүргэлгын карточкануудые зүбөөр бэшэхэ хэрэгтэ бидэнэй зүгһөө горитой анхаралай хандуулагдабашье, Улаан-Үдын хэлхеэ холбооной отделенинүүдтэ адресгүй, квартирын номергүй, фамилигүй карточканууд олон байха юм.

Тиимэһээ, хүндэтэ захил хэгшэд, өөһэдынгөө абонементнүүдые хэлхеэ холбооной отделенинүүдтэ хадагалагдадаг дамжуулан хүргэлгын карточкануудтай зэргэсүүлэн шалгахыетнай гуйнабди.

Юундэб гэхэдэ, захил хэгшэд олонхидоо абонементнүүдые зүбөөр тэмдэглэхые оролдоод, харин тэрэл бланкын хоёрдохи хуби болохо газетэ, журналнуудые дамжуулан хүргэлгын карточкануудые бэшэхэдээ, адрес, инициал гэхэ мэтээ табихаяа мартажархина гү, али алдуутайгаар табина. Энэ ушарһаа зарим хүнүүд захиһан газетэ, журналнуудаа абанагүй ха юм.

1990 оной захил абалгын дүнгүүд тухай. 1990 оной январиин 1-һээ манай республикын хүн зон 1 миллион 976 мянга 200 хэһэг газетэ, журналнуудые абажа захалаа. Энэнь недондонойхиһоо һуратгүй олон болоно.

Недели бүри гарадаг түбэй хэблэлнүүдэй хэһэгэй тоо горитойгоор дээшэлээ. Жэшээнь, «Аргументы и факты» хэблэлэй манай республикада ерэдэг хэһэгэй тоо 82 мянганһаа 138 мянга хүрэтэр, «Семья» хэблэлэй—8 мянганһаа 32 мянга хүрэтэр олошороо.

«Труд» газетын хэһэгэй тоо үнгэрһэн 5 жэл соо манай эндэ 2 дахин дээшэлжэ, 60500 хэһэгтэ хүрөө.

«Комсомольская правда» газетэдэ захил абалга жэлһээ жэлдэ нэмэнэ. 1990 ондо Буряад орондо энэ газетын 119035 хэһэг абтана. «Молодежь Бурятии» газетын 1990 оной хэһэгэй тоо 43812 болоо.

«Медицинская газета», «Советский спорт», «Рабочая трибуна» (тэрэ «Строительная газета», «Социалистическая индустрия» гэдэгүүдэй орондо хэблэгдэнэ), «Советский патриот» газетэнүүдэй хэһэгэй тоо нэмээ. «Буряад үнэн» нёдондонойнгоо хэмжээндэ үлөө. Бусад газетэнүүдэй хэһэгэй тоо доошолоо.

Захил хэгшэдэй тоо эды хүнөөр хороо гэбэл, «Советская Россия»—7883, «Правда»—6895, «Известия»—1602, «Литературная газета»—5849, «Правда Бурятии»—6428 хүнөөр. Тэрэшэлэн «Экономическая газета», «Учительская газета», «Советская культура», «Пионерская правда», «Правительственный вестник»—эдэ хэблэлнүүдые хүнүүд нилээд үсөөнөөр абадаг болоо.

Түгэсхэлдөө иигэжэ мэдээсэебди: «Хэрбээ ямаршье шалтагһаа 1990 оной хэблэл захижа үрдеэгүй һаа, 1990 оной мартһаа абахаар газетэ, журналнуудта захил мүнөө хэлхеэ холбооной, «Союзпечатиин» бүхы отделенинүүдтэ абтана.

1990 оной хэблэлдэ захил абалга үргэлжэлһөөр. Захил хэхыетнай уринабди!

В. ХУДУГУЕВА,
республикын «Союзпечать» предприятиин начальник.

Кино, театрнуудта

БУРЯТСКИЙ ТЕАТР ДРАМЫ имени Х. НАМСАРАЕВА.
С. Жаргалсайхан. БЭШЭГЭЙ ХАРЮУ (Обратный адрес)—в 19-30.

РУССКИЙ ТЕАТР ДРАМЫ
ПРИЯТНАЯ ЖЕНЩИНА С ЦВЕТКОМ И ОКНАМИ НА СЕВЕР—в 19-30.

«ДРУЖБА»
ПОСЛЕ ВОЙНЫ—МИР—в 10, МЕСТЬ И ЗАКОН (2 серии)—в 12, 15, 18-10, 20-50.

«РОДИНА»
СЧАСТЛИВОГО ПЛАВАНИЯ—в 10, 16-40, МЕСТЬ И ЗАКОН (2 серии)—в 11-20, 20-50, ОДИН МОМЕНТ (2 серии)—в 14, 18-10, 20-40.

«ПРОГРЕСС»
Красный зал—ЛЮБИМЫЙ РАДЖА—в 10, 12-40, 15-20, 18-10, 20-40. Зеленый зал—ТАНЦОР ДИСКО—в 10, 15-20, 20-40, ТАНЦУЙ, ТАНЦУЙ—в 12-40, 18-10.

«ЭРДЭМ»
Киноклуб «Почемучка», МУЛЬТФИЛЬМЫ—в 9-40, ДО ПЕРВОЙ КРОВИ—в 11-10, 12-40, 14-20, ЭТОТ БЕЗУМНЫЙ, БЕЗУМНЫЙ БЕЗУМНЫЙ, БЕЗУМНЫЙ МИР (2 серии)—в 16, 18-30, 21.

«ОКТЯБРЬ»
МУЛЬТФИЛЬМЫ—в 9-50, 14-30, ПРОВОДНИК—в 11-20, 12-50, 16, 21-30, ЛЕДИ МАКБЕТ МЦЕНСКОГО УЕЗДА—в 18-10, (удл.), 20.

«ВОСТОК»
РАЗ, ДВА—ГОРЕ НЕ БЕДА—в 15-30, СУВЕНИР ДЛЯ ПРОКУРОРА—в 17, 19, 21.

«БАЙКАЛ»
ЧЕЛОВЕК ИЗ РИО—в 18-30, 20-30.

ПРАВДА БУРЯТИИ мүнөөдэрэй номерто

РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй болон нютагай Соведүүдэй арадай депутадуудай һунгалтада хабаатай мэдээсэлнүүдэй суглуулбари газетын мүнөөдэрэй номерой нэгэдэхи хуудаһанда ниитэлэгдэнхэй.

РСФСР-эй арадай депутадта кандидат Владимир Яковлевич Калашниковай Мухар-Шэбэрэй районой багшанартай уулзаһан тухай мэдээсэл олоной анхаралда табигданхай. Мүн энэ хуудаһанда Улаан-Үдэ хотын Советскэ райсоведэй депутадта кандидат Николай Николаевич Паньковой һунгагшадтаяа уулзажа, бэелүүлэгдэхэ захяануудые абаһан тухай мэдээсэл байха.

«Регинальна ажахын тоосооной арга боломжонууд» гэһэн ниитэ гаршаг доро Улаан-Үдэ хотын 1-дэхи автотранспортна предприятиин директор нүхэр Кочергинэй «Саашадаа яажа байхабибди?» гэжэ гаршагтай статья олоной анхаралда табигдаба. Предприятиингаа ажал хэрэгүүд болон ажахын тоосоогоор хүдэлжэ эхилхэдэ шиидхэгдээгүй олон тоото асуудалнууд тухай автор энэ статья соогоо хөөрэнэ.

Журналист Павел Натаевай «Бодото байдалай охин» гэжэ гаршагтай статья газетын олон тоото уншагшадай һонорто байха. Ханын материалнуудые бүтээдэг Загорскын заводой үнгэрһэн жэлэй урагшатай ажал тухай автор энэ репортаж соогоо бэшэнэ.

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35 — «Дубровский»—4 серитэй уран һайханай фильм. 4-дэхи сери. 10.40 — Усть-Илимск хотын ДК-гай дуу, хатарай «Сибирь» ансамблиин концерт. 11.10—Баримтата фильмүүд. 11.40—«16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». 12.25—Хүнэй институт. 13.30—Время. 16.30—«Я вернусь»—баримтата фильм. 17.10 —Арадай аялга дуунууд. 17.25 —В. И. Ленинэй Түбэй музейн шэнэ экспозици тухай. 18.10—«Хүхюун стартнууд». 18.55 — Соведүүдтэ—засаг! (Мцендэхи уулзалганууд). СССР-эй Верховно Соведэй депутат А. В. Копылова хабаадаха. 19.25 — Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 19.30—Время. 20.00 — «Озоновая дыра»—баримтата фильм. 20.45—Уран шүлэгэй долгин дээрэ. 20.55—«Дубровский»—4 серитэй уран һайханай фильм. 4-дэхи сери. 22.00 — Время. 22.30—Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 22.40— Хараа бодол. 00.10—Хүгжэмтэ дамжуулга. 00.35 — Баримтата фильм. 00.55—С. Рахманинов.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Автопортрет»—баримтата фильм. 9.35, 10.35—Хүгжэм. 7-дохи класс. 10.05, 11.05—Англи хэлэн. 11.35, 12.35—Географи. 6-дахи класс. 12.05—Англи хэлэн дээрэ баримтата фильм (Великобритани). 13.05—«Цвет граната» — уран һайханай фильм. 14.40—«Воспоминания» — фильм-концерт. 15.00 — «Монета»—уран һайханай фильм. УЛААН-УДЭ. 18.00—Баримтата фильмүүд. 18.40—«Танай бэшэгүүдээр». 19.20—Буряад хэлэнэй хэшээл. 19.55—Буряад ороной һонинууд. МОСКВА. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.15— Спортивна дамжуулга. 22.00 — Ехэшүүлдэ мультфильм. 22.15 — Бултандэ хабаатай спорт. 22.30—«Моя жизнь»—уран һайханай фильм. 3-дахи сери.

НАШ АДРЕС: 670000, УЛАН-УДЭ ул. Каландаришвили, 23.

Телефоны редакции: редактор—2-50-96, приемная —2-54-54, зам. редактора —2-68-08, зам. редактора —2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат —2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды —2-60-91, 2-56-23; промышленности и строительства—2-61-35, агропромышленный—2-64-36, 2-63-86; советского строительства и быта—2-69-58; культуры и школ—2-60-21, 2-57-63; информации —2-34-05; переводов —2-54-93; писем и селькоров — 2-67-81; корректорская —2-33-61; выпускающие —2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин —91-1-44, г. Северобайкальск — 35-73, п. Хоринск —55-6-99, г. Закаменск —31-61, п. Кырен —91-9-79, п. Агинское—3-40-69. Директор издательства—2-37-32, бухгалтерия —2-33-77, вахта —2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901.